

Digitalne zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj

Korić, Andrea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:537955>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-22**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Diplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti – knjižničarstvo

Andrea Korić

**Digitalne zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama
u Hrvatskoj**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Diplomski sveučilišni studij Informacijske znanosti – knjižničarstvo

Digitalne zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj

Diplomski rad

Student/ica:

Andrea Korić

Mentor/ica:

dr. sc. Marijana Tomić

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Andrea Korić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Digitalne zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. veljače 2020.

Kratki sažetak rada i ključne riječi

Cilj ovog diplomskog rada je istražiti digitalne zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj, točnije njihovu dostupnosti i značajke. U uvodnom dijelu rada definirane su zavičajne zbirke i digitalizacija kao dio knjižničnih djelatnosti. U drugom dijelu rada prikazani su rezultati analize i usporedbe digitalnih zavičajnih zbirki u narodnim knjižnicama Hrvatske. Pritom su korištene metode analize i sinteze sadržaja, induktivna i deduktivna metoda, te metoda deskripcije. Svrha rada je istražiti zastupljenost digitalnih zavičajnih zbirki u hrvatskim narodnim knjižnicama. Istražuje se koje su narodne knjižnice u Hrvatskoj i u kojoj mjeri digitalizirale svoje zavičajne zbirke.

Ključne riječi: narodna knjižnica, zavičajna zbirka, digitalizacija

Zahvala i posveta

Zahvaljujem se knjižničarskim savjetnicama Milki Šupraha-Perišić i Ljiljani Črnjar na vrijednim savjetima, mentorici Marijani Tomić, mentoricama iz Sveučilišne knjižnice Rijeka i knjižnice osnovne škole Brajda gdje sam obavljala stručnu praksu.

Rad posvjećujem mojim najmilijima, mami Ivanki i bratu Voljenu.

Kazalo sadržaja

1. UVOD	1
2. ZAVIČAJNE ZBIRKE U NARODNIM KNJIŽNICAMA.....	2
2.1. Zavičaj kao inspiracija.....	3
2.2. Pojam, zadaća i značaj zavičajne zbirke.....	6
2.3. Sadržaj i vrste knjižnične građe u zavičajnoj zbirci.....	7
2.4. Obrada i zaštita građe u zavičajnoj zbirci.....	11
3. DIGITALIZACIJA KNJIŽNIČNE GRAĐE.....	13
3.1. Definiranje pojmova digitalne zbirke i digitalizacije	15
3.2. Zašto, što i kako se digitalizira?	17
4. ISTRAŽIVANJE.....	20
4.1. Zastupljenost narodnih knjižnica, zavičajnih zbirki i digitalnih zavičajnih zbirki po županijama RH 20	
4.2. Analiza podataka o karakteristikama dostupnih digitalnih zavičajnih zbirki na mrežnim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj	23
4.3. Analiza dostupnih digitalnih zavičajnih zbirki po županijama.....	30
4.4. Rasprava i zaključak istraživanja.....	47
5. ZAKLJUČAK	48
6. POPIS IZVORA	51

Kazalo tablica/grafikona/cртеža/slika

Tablica 1. Zavičajne zbirke i digitalne zavičajne zbirke po županijama RH.....	22
Grafikon 1. Odnos broja narodnih knjižnica bez i sa zavičajnim zbirkama.	23
Grafikon 2. Odnos broja digitaliziranih i nedigitaliziranih zavičajnih zbirki u RH.....	23
Tablica 2. Podaci o digitalnim zbirkama u narodnim knjižnicama u RH.....	26
Tablica 3. Funkcije korisničkih sučelja digitalnih zbirki.....	30
Slika 1. Razglednice iz digitalne zavičajne zbirke Pikabit na Europeani.....	33
Slika 2. Sučelje Virtualne zavičajne zbirke – ViZZ Gradske knjižnice i čitaonice Pula.	35
Grafikon 3. Vrste građe zastupljene u digitalnij knjižnici Gradske i sveučilišne Knjižnica Osijek.....	39
Grafikon 4. Vrste građe zastupljene u Warasdiniensiji.....	42
Grafikon 5. Vrste građe zastupljene u Brodensia-ji.....	45
Grafikon 6. Vrste digitalizirane građe u Knjižnicama Grada Zagreba.....	47

1. UVOD

U današnje su vrijeme komunikacija putem računala i gotovo trenutna dostupnost informacija postale uobičajene, a uporaba interneta ušla je u sve pore društva. Globalizacija informacijske infrastrukture i sustava dovela je do toga da institucije trebaju neprestano prilagođavati svoje poslovanje i djelovanje. Ove promjene nisu zaobišle ni knjižnice, muzeje i arhive koje kao ustanove od društvenog značenja digitalizaciji uglavnom pristupaju radi povećanja pristupa građi i njenom očuvanju.

Spomenuto globalno okruženje omogućilo je i novi pogled na izgradnju knjižnih zbirki u širem smislu pa tako i zavičajnih zbirki. Zavičajne zbirke koje se najčešće temelje pri narodnim knjižnicama prikupljaju, uređuju i obrađuju knjižničnu građu sadržajno vezanu uz neki zavičaj i time omogućuju svestrano upoznavanje zavičaja, njegove prošlosti i sadašnjosti.

Narodne knjižnice koje su integralni dio suvremenog društva uključuju se u razvoj digitalnih zavičajnih i drugih zbirki čime pridonose povećanju količine digitalnih izvora informacija, na taj način obavljajući svoju informacijsku, kulturnu i obrazovnu funkciju. Nove tehnologije pomažu ustanovama poput narodnih knjižnica da domenu svojeg djelovanja prošire na globalno informacijsko okruženje te razviju nove usluge komuniciranja sa korisnicima.

Digitalizacijom zavičajne građe mijenja se i odnos prema njoj samoj. Narodne knjižnice dijeleći svoje znanje o baštini sa zajednicom čine je pristupačnijom i time olakšavaju komunikaciju sa korisnicima i stvaraju dodatnu vrijednost. Osiguravanje mrežnog pristupa zavičajnoj građi omogućava knjižnicama da ostanu konkurentne i u informacijsko doba.

Digitalizacija zavičajne građe omogućuje njenu bolju dostupnost, vodi ka boljem upoznavanju domicilnog stanovništva s fondom njihove knjižnice i stvara temelje za daljnje izučavanje svih oblika života, razvoja i stvaralaštva određene sredine. Podizanje svijesti o vrijednosti vlastitog kulturnog nasljeđa vodi i razumijevanju i poštivanju drugih kultura.

Ovim se radom zbog velikog značaja zavičajnih zbirki i narodnih knjižnica želi istražiti jesu li narodne knjižnice u Hrvatskoj i u kojoj mjeri omogućile pristup svojim digitalnim zavičajnim zbirkama. U prvom dijelu rada definirani su pojmovi *zavičaja* i *zavičajnih zbirki*. Drugi dio rada bavi se *digitalizacijom i digitalnim zbirkama*. Slijedi istraživanje digitalnih zavičajnih zbirki u narodnim knjižnicama Hrvatske.

2. ZAVIČAJNE ZBIRKE U NARODNIM KNJIŽNICAMA

Zavičajne zbirke se najčešće osnivaju pri narodnim knjižnicama koje su široko rasprostranjene na teritoriju Hrvatske i dostupne svim slojevima pučanstva. Kao prva hrvatska zavičajna zbirka spominje se *Zagrabiensia* iz 1954. godine, a uslijedile su zavičajne zbirke u Bjelovaru, Karlovcu, Osijeku, Sisku, Varaždinu i Vinkovcima.¹ Danas se ustroj zavičajnih zbirki smatra jednom od glavnih zadaća narodnih knjižnica i reguliran je zakonskom obvezom²: Zakonom o knjižnicama (NN 105/97, NN 5/98, NN 104/00)³ i Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (NN 58/99)⁴ kao i Pravilnikom o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj, Opće odredbe (Narodne novine, br. 43/2001.)⁵, IFLA-inim i UNESCO-ovim Smjernicama za razvoj službi i usluga iz 2003.⁶,

Narodne knjižnice su ustanove od društvenog i kulturnog značaja za svaku zajednicu. UNESCO ih opisuje kao mjesna i obavijesna središta koja omogućavaju svim dobnim grupama pronalazak građe koja odgovara njihovim potrebama.⁷ „Većina određenja narodne knjižnice polazi od dokumenta *The Public Library Service: IFLA/UNESCO Guidelines for Development*, 2001. (Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga, 2003.)“.⁸

¹ Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 52.

² Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugima knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. Zagreb: HKD, 2010. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-05-25)

³ Zakon o knjižnicama. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. Ispravak Zakona o knjižnicama. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1998_01_5_66.html. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o knjižnicama. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_10_104_2040.html (2019-07-14)

⁴ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/1999_06_58_1071.html (2019-07-14)

⁵ Pravilnik o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj, Opće odredbe (Narodne novine, br. 43/2001.) URL: <http://www.propisi.hr/print.php?id=6048> (2019-09-07)

⁶ Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga / priredila radna skupina Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Philipom Gillom ; [s engleskoga prevela Irena Kranjec] Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

⁷ UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice 1994. http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2019-05-25)

⁸ Pejić, I. Narodne knjižnice: Potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje // Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, No. 3. (2009) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94752 (2019-05-25)

Narodne knjižnice oformljuje i financira neka zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti. Pejić navodi kako narodne knjižnice zadovoljavaju obrazovne, informacijske i kulturne potrebe stanovnika. One su kao takve važne za razvoj pojedinca kao osobe i društva kao skupa takvih izgrađenih osobnosti.⁹ Narodnu se knjižnicu može definirati i kao organizaciju koja svim članovima bez obzira na njihove različitosti osigurava pristup znanju, informacijama i djelima mašte. Usluge knjižnice mogu koristiti svi članovi društva bez obzira na nacionalnost, dob, religijsko opredjeljenje, jezik, posebne potrebe, ekonomski status i obrazovanje.¹⁰

Knjižnice su odavno prepoznale značaj zavičaja, a od 1990-ih godina i svoju perspektivu za početak aktivnosti digitalizacije analogne građe¹¹ pa su digitalne zbirke zavičajne građe postale vrijedan dio fonda brojnih hrvatskih narodnih knjižnica. Iduće poglavlje bavi se *zavičajem* i *zavičajnošću*, govori se o značaju *zavičajnih zbirki*, njihovoj izgradnji, sadržaju, zaštiti.

2.1. Zavičaj kao inspiracija

Nebrojena umjetnička djela bavila su se motivom zavičaja, a nebrojeni umjetnici i danas mu posvećuju jednaku pažnju. „Riječ je to koja svojom slojevitošću premašuje uske leksičke okvire“, koja nastavlja inspirirati neprestano stvarajući nove asocijacije i slojeve.¹²

Leksikografske definicije pojma zavičaj su uopćene i donose ga kao 1. mjesto rođenja; 2. rodni kraj.¹³ Riječ *zavičaj* u užem smislu često označava mjesto rođenja, ali se može odnositi i na mjesto djelovanja dok u širem kontekstu može obuhvatiti i veće područje određeno administrativnim, povijesnim ili ostalim granicama.¹⁴

⁹ Isto.

¹⁰ Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Priredila radna skupina Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Philipom Gillom. S engleskoga prevela Irena Kranjec. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003., str. 1. Citirano prema: Pejić, I. Narodne knjižnice: Potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje // Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, No. 3. (2009) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94752 (2019-05-25)

¹¹ Škrabo, N. I Vrana, R. Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60 No. 1, (2017). URL: <https://hrcak.srce.hr/189114> (2019-06-01)

¹² Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 33.

¹³ Preporuke za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugima knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. Zagreb: HKD, 2010. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-05-25)

¹⁴ Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010) URL: fp

Načini definiranja zavičaja su raznoliki i idu od fizičko-geografskih, preko administrativnih do povijesnih. Zavičaj može biti najmanja mikrooblast poput sela, zaseoka, kvarta, dijela grada, grada, općine, kao i veće oblasti poput regija, županija, pokrajina republike.¹⁵ Tumačenja su raznolika pa je logično zapitati se „Što spaja pripadnike istog zavičaja?“. Vukičević navodi nekoliko zajedničkih stavki pritom naglašavajući da odgovor i nije tako jednostavan¹⁶. Prva stavka koju ističe su **nacija i religija**. Kako je danas sve manje teritorija koji su u etničkom i religijskom smislu homogeni, pripadnost nekoj naciji ili religiji može i ne mora imati presudno značenje za doživljavanje zavičaja. Stanovnici određenog područja sporazumijevaju se na određenom jeziku, pa se može reći da je i **jezik** nešto što spaja pripadnike nekog zavičaja. Međutim, postoje brojne sredine gdje se govori više jezika, poput pograničnih sredina gdje se govori dva ili više jezika ili sredina gdje u većem broju žive pripadnici nekih manjina koji govore vlastitim jezikom. **Institucije** poput vrtića, škola, razni administrativni uredi, groblje, korzo i mjesta za izlaske, radna mjesta, sve su to lokacije gdje se formiraju i socijaliziraju ličnosti. Vukičević potom ističe **fizičko-geografski opis** nekog predjela, poput prepoznatljivog krajolika. S druge strane, građevine poput zgrada, crkvi, mostova, puteva dugotrajne su, ali podložne promjenama. Kada dugo izbivamo iz zavičaja, prvo se uoče promjene na njima. **Povijest** također spaja pripadnike nekog **kraja**. Iako se često uslijed povijesnih previranja mijenjaju granice općina, gradova, pa i država, pa je zavičaj u povijesnom smislu vrlo promijenjiva kategorija, općenito se može reći da su ljudi koji su na istom teritoriju podijelili sudbonosne trenutke i čiji su preci to isto činili na neki način povezani. **Etnologija kraja poput** lokalnih običaja i vjerovanja povezuje stanovnike nekog područja. Oni ih čine posebnima i po njima se razlikuju od drugih. Posljednja stavka koju navodi Vukičević je **osjećanje pripadnosti kraju**. Ovaj je osjećaj prirodan svim oblicima života, ali ga je kao duhovnu kategoriju i subjektivni osjećaj teško jasno definirati i pobliže objasniti.

Navedene karakteristike neke su od mogućih karakteristika koje povezuju pripadnike određenog kraja, a njihovim objedinjavanjem dolazi se do zaključka da svaka lokalna zajednica ima pisane i nepisane zakone i interese koje želi ostvariti i koji je u jednu ruku povezuju, ali i čine posebnima, odnosno razlikuju od ostalih zajednica.

¹⁵ Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. str. 35.

¹⁶ Isto, str. 37.

Na pojam zavičaja nužno se nadovezuje i koncept zavičajnosti. Zavičajnost se može definirati kao pripadanje osobe određenom kraju, njeno porijeklo¹⁷, a Bežen ga sagledava sa nekoliko aspekata¹⁸. Kada spominje **aspekt svakodnevnog života**, referira se na mjesto rođenja i odrastanja, zemljopisnog podrijetla nekog pojedinca. **Sa lingvističkog gledišta** pojam se može sagledavati sa etimološkog, semantičkog i dijalektološkog gledišta. Etimologija riječi zavičaj je indoeuropskog podrijetla. Semantičko sagledavanje podrazumijeva mjesto u kojem smo se rodili, u kojem živimo i čije smo običaje usvojili i koji su nas oblikovali postavši i dio naših navika i ponašanja. Dijalektološki aspekt podrazumijeva lokalni govor, dijalekt, narječje kao bitna obilježja zavičajnosti. **Na filozofskoj razini** razmišljanja pojam ulazi u područje etike i aksiologije. Etika se bavi moralnim vrijednostima pojedinca i društva među kojima je jedna od najvažnijih ljubav, a ljubav prema zavičaju je posebna vrsta ljubavi, kompleksan skup osjećaja koji osobu vežu za jedan ili više zavičaja. Aksiologija pak proučava vrijednosti u životu pojedinaca, skupina, čovječanstva. **Psihološki pristup** pojmu zavičajnosti podrazumijeva privrženost zavičaju na području motivacije i praktičnog djelovanja dok se **sociološki aspekt** odnosi na suživot pojedinaca u zavičaju i djelovanje zavičajnih zajednica. Naposljetku, **pravni aspekt** obuhvaća pravne akte kojima se uređuje pravo na zavičajnost i stjecanje prava.

Tema zavičaja i zavičajnosti bila je uvijek prisutna u knjižničarskim krugovima, a nakon osamostaljenja Hrvatske 1991. postaje još zastupljenija¹⁹, pa se počinju organizirati i stručni skupovi posvećeni ovoj tematici. Brojne teme poput lokalne povijesti, običaja, religijskih uvjerenja i nacionalnog osjećaja ponovno postaju aktualne, a sve se više pažnje počinje pridavati i značaju izgradnje i očuvanja zavičajnih zbirke za zajednicu i društvo.

Danas su zavičajne zbirke vrijedan dio fonda narodnih knjižnica, a voditelji zavičajnih zbirke u knjižnicama nastavljaju suradnju s lokalnom zajednicom i lokalnim skupljačima starina kako bi se zavičajne zbirke mogle neprestano nadopunjavati.²⁰ Nakon što je pobliže objašnjen pojam zavičaja, u idućem će se poglavlju definirati zavičajna zbirke.

¹⁷ Radić, Tihomir. Zavičajnost u svijetu globalizacije. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2013.

¹⁸ Bežen, Ante. Zavičaj i zavičajnost u znanosti i obrazovanju. Školski vjesnik 54, 3-4(2005), str. 183-194.

¹⁹ Pejić, I. Iz recenzije // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 13.

²⁰ Isto.

2.2. Pojam, zadaća i značaj zavičajne zbirke

S aspekta knjižnica, riječ *zbirka* može imati dva značenja. Prvo, općenito značenje odnosi se na knjižnične zbirke i navodi se kako je to sveukupna knjižnična građa neke knjižnice, koja je planski nabavljena, obrađena, čuvana i ponuđena na korištenje²¹. Dok je zbirka u užem smislu dio knjižnične zbirke koji ima zajedničke karakteristike određene prije početka njenog prikupljanja.²² Za Leeja je knjižnična zbirka skup akumuliranih informacijskih resursa koje su za korisnike razvili informacijski stručnjaci.²³

Izraz *zavičajna zbirka* (engl. local collection, local history collection) označava zbirku građe bilo koje vrste koja je odabrana, prikupljena, sređena i obrađena, a sadržajem se odnosi na određeno zemljopisno područje. Sličnu definiciju navode i autorice „*Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu*“, koje smatraju da je zavičajna zbirka sustavno pribavljena, uređena i obrađena knjižnična građa koja se svojim sadržajem odnosi na zavičaj.²⁴ Enciklopedijsko-rječnički pojmovi zavičajnu zbirku definiraju kao „zbirku knjiga i druge građe čiji se sadržaj odnosi na određenu zemljopisnu, političku, etničku, povijesnu, kulturnu, i gospodarsku sredinu, najčešće na mjesto i/ili pokrajinu u kojoj je smještena knjižnica koja zbirku osniva i izgrađuje.“²⁵

Uz gore navedene definicije koje naglasak stavljaju na vrstu građe i povezanost sa zavičajem, može se navesti još jedna definicija koja se dotiče i uloge, odnosno koristi ove zbirke. Zavičajna zbirka je knjižnična zbirka razne vrste građe poput knjiga, tiskovina, karta,

²¹ Reitz, J. M. Online dictionary for library and information science (2004) URL: <http://iu.com/odlis/> Citirano prema: Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 52.

²² Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=83704 (2019-06-01)

²³ Lee, Hur-Li. What is a collection?. // Journal of the American Society for Information Science 51, 12(2000), str. 1106. Citirano prema Škrabo, N. I Vrana, R. Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60 No. 1, (2017) URL: <https://hrcak.srce.hr/189114> (2019-06-05)

²⁴ Vuković-Mottl, S. ... [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-06-05)

²⁵ Zavičajna zbirka. // Hrvatska enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod «Miroslav Krleža», 1999-2009. sv. 11. 2009.

fotografija koja se odnosi na određeno zemljopisno područje i njegovo stanovništvo, a koja je korisna u raznim istraživanjima.²⁶

Nastavno na gore spomenutu definiciju, može se reći da se u literaturi puno raspravlja o ulozi, svrhi i značaju zavičajnih zbirki za neku zajednicu, regiju ali i društvo općenito. Reitz tako ističe dokumentacijsku, povijesnu, umjetničku i praktičnu vrijednost zavičajne zbirke²⁷, a Bišćan smatra kako je vrlo važno populariziranje zavičajne građe za lokalne korisnike kako bi bili što bolje upoznati s fondom njihove knjižnice.²⁸ Belan-Simić i Vukasović-Rogač navode kako je svrha izgradnje zavičajne zbirke „okupljanje, čuvanje i predstavljanje javnosti sveukupne građe vezane uz pojedinu lokalnu zajednicu kako bi se omogućilo njezino proučavanje.“²⁹

Iz navedenog je jasna značajna uloga narodnih knjižnica koje izgradnjom zavičajnih zbirki čuvaju i promoviraju lokalne kulture čime kod svojih korisnika podižu svijesti o vrijednosti kulturnog nasljeđa, a svijest o vlastitoj vrijednosti potiče razumijevanje i poštivanje kulture drugih naroda i njihovog kulturnog nasljeđa.

2.3. Sadržaj i vrste knjižnične građe u zavičajnoj zbirci

U prošlom je poglavlju utvrđeno kako bogat i kvalitetno uređen fond zavičajne zbirke ukazuje na povijesno bogatstvo lokalnog i regionalnog kulturnog stvaralaštva neke zajednice. Ovo će se poglavlje osvrnuti na sadržaj zavičajne zbirke i vrste građe koje su zastupljene u zbirci kako bi se u nastavku moglo detaljnije utvrditi što se od navedene građe digitalizira.

Aktivnosti oko izgradnje zavičajne zbirke zahtijevaju osmišljen i unaprijed zadan pristup, a uključivanje građe u zbirku ovisi o odluci pojedine knjižnice. Građa zavičajne zbirke se može podijeliti u dvije glavne skupine³⁰:

²⁶ Reitz, Joan M. Online dictionary for library and information science, 2004. URL: <http://vlado.fmf.uni-lj.si/pub/networks/dana/dic/odlis/odlis.pdf> (2019-06-05)

²⁷ Isto.

²⁸ Bišćan, F. Obogaćivanje Zavičajne zbirke kroz nakladništvo. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 267.

²⁹ Belan-Simić, A., Vukasović-Rogač, S. Digitalizirana zagrebačka baština: Novi pristup zavičajnoj građi. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 155.

³⁰ Vuković-Mottl, S. [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-06-05)

1. Publikacije koje se svojim sadržajem odnose na zavičaj odnosno sve publikacije o zavičaju i njegovim istaknutim ljudima kod nas i u svijetu,

Ovdje se mogu ubrojiti i publikacije čiji su autori građani zavičaja bez obzira na mjesto izdavanja ili nastanka. Radi se o radovima zavičajnika-umjetnika koji su boravili i stvarali izvan zavičaja. Mnogi od tih zavičajnika-umjetnika pišu o zavičaju, a mnogo je i onih koji su svojim znanstvenim dostignućima ili književnim radovima obilježili svoj zavičaj.³¹

2. Publikacije koje su nastale i objavljene na teritoriju zavičaja

Tošić ističe kako se prilikom uključivanja građe tiskane u zavičaju u zavičajnu zbirku, knjižnice mogu odlučiti za jedan od dva pristupa. Knjižnice se mogu odlučiti prikupljati svu građu koja je ikad tiskana na području nekog zavičaja ili mogu donijeti odluku da neće prikupljati građu tiskanu nakon 1945. godine.³² Vuković-Mottl objašnjava kako prije završetka Drugog svjetskog rata tiskarstvo nije bilo rašireno, postojanje lokalne tiskare nije bilo učestalo i ukazivalo je na viši stupanj kulturnog razvitka, a građa koja je u to vrijeme bila štampana od velikog je značenja za izučavanje povijesti zavičaja. Nakon 1945. pristupna je komercijalizacija tiskarstva, uvodi se i obvezni primjerak i izrađuju se nacionalne bibliografije, pa temelj proučavanja povijesti knjige i tiskarstva postaju nacionalne knjižnice i bibliografije. Građa objavljena nakon 1945. godine više ne svjedoči o kulturi određene sredine, pa iz navedenih razloga brojne knjižnice negiraju mjerilo tiskarstva prilikom odabira građe za zavičajnu zbirku.³³

Sadržajno gledano, publikacije posvećene zavičaju najčešće su znanstvenog ili stručnog karaktera, ali mogu biti i one literarne i umjetničke vrijednosti. Također su često zastupljene i publikacije koje sadrže materijale o zavičaju, pa se obično radi o publikacijama raznih udruga, tvrtki, društveno-političkih organizacija, radnih organizacija, publikacije lokalne vlasti i sl.³⁴

³¹ Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010) URL: https://hrcaj.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=83704 (2019-06-06)

³² Isto.

³³ Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka. // Upute za poslovanje narodnih knjižnica/ uredila Aleksandra Malnar. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 113-120. Citirano prema: Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010) URL: https://hrcaj.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=83704 (2019-06-06)

³⁴ Vuković-Mottl, S. [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-06-06)

Zavičajna zbirka obuhvaća sve vrste građe, u svim formatima i na različitim medijima. Vrste građe koje se prikupljaju u zavičajnim zbirkama raznolike su i obuhvaćaju monografije, serijske publikacije, rukopisnu građu, muzikalije, planove mjesta i zemljopisne karte, audiovizualnu građu, slikovnu građu, polupublikacije i efermernu građu.³⁵ U Preporukama za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu navedeno je kako u zavičajnu zbirku ulaze³⁶:

I. TISKANE PUBLIKACIJE

- a) Monografske publikacije (one koje govore o zavičaju kao i one koje sadržajno nisu vezane za zavičaj)
- b) Serijske publikacije (časopisi, novine, godišnjaci)
 - Lokalne novine i časopisi koji se svojim sadržajem u potpunosti odnose na zavičaj
 - Novine, časopisi, godišnjaci tiskani na području zavičaja, ali budući da su namijenjeni čitateljima šire regije, zadržavaju samo pojedine priloge o zavičaju
 - Novine, časopisi, godišnjaci koji objavljuju članke koji su sadržajno vezani uz zavičaj, ali se ne tiskaju na području zavičaja
- c) Sitni tisak
 - Pozivnice, ulaznice, plakati, letci, programi priredaba, osmrtnice, iskaznice koje se odnose na kulturni, društveni, gospodarski, politički i sportski život zajednice

II. RUKOPISNA GRAĐA

- Građa poput rukopisa, dnevnika i raznih bilješki koja dokumentira živote značajnih pojedinaca zavičaja

III. POLUPUBLIKACIJE

- Interni dokumenti koji su se tiskali jeftinijim tehnikama u ograničenim količinama npr. zapisnici, materijali sa sjednica, društveni planovi i proračuni, katalogi, prospekti, programi

³⁵ Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 52.

³⁶ Vuković-Mottl, S. [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-06-06)

IV. KARTOGRAFSKA GRAĐA

- Odnosi se na sve vrste tematskih i geografskih karata vezanih uz zavičaj

V. NOTE

- Zavičajna zbirka sadrži note najprepoznatljivijih kompozitora iz zavičaja kao i note glazbenih dijela koji su tematski vezani uz zavičaj

VI. AUDIO, VIZUALNA I AUDIOVIZUALNA GRAĐA

- U zavičajnu zbirku ulazi i glazbena i govorna zvučna građa na audio kazetama, gramofonskim pločama i kompaktnim diskovima, a odnosi se na narodnu glazbu zavičaja, numere autora iz zavičaja, usmenu književnost, intervjuje s istaknutim zavičajnicima, govore poznatih književnika, političara itd.
- Vizualna građa u kojoj su najistaknutije razglednice i fotografije
- Audiovizualna građa (video kazeta i DVD) odnosi se dokumentarne filmove o zavičaju, istaknutim ljudima iz zavičaja, pojedine televizijske emisije
-

VII. ELEKTRONIČKA GRAĐA

- Namjenjena korištenju putem računala.
- CD, CD-ROM, foto CD ili foto kompaktni disk

VIII. PREFORMATIRANA GRAĐA

- Preformatirana građa nastaje fotokopiranjem, mikrofilmiranjem, digitaliziranjem, odnosno kad se određeni sadržaj prenosi s jednog formata na drugi.

Zavičajna zbirka teži cjelovitosti, pa se neprekidno treba nadopunjavati novom građom. Pokušavaju se nabavljati stara i nova izdanja koja svojim sadržajem zadovoljavaju uvjete za ulazak u samu zbirku.³⁷ Tošić Grlač i Hebrang Grgić ističu kako se ipak treba ograničiti samo

³⁷ Vukovic-Mottl, S. Zavičajna zbirka.//Upute za poslovanje narodnih knjižnica/ uredila Ačeksandra Malnar. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 1996. Str. 113-120 Citirano prema: Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=83704 (2019-06-06)

na onu građu koja ja uistinu potrebna i koja udovoljava uvjetima. U tu svrhu, izrađuje se popis deziderata te se voditeljima zbirke preporuča održavati kontakte s izdavačima i antikvarima.³⁸

Nakon nabave, građu je potrebno formalno i sadržajno obraditi, pravilno je smjestiti i zaštititi. Obradom i zaštitom građe bavi se slijedeće potpoglavlje.

2.4. Obrada i zaštita građe u zavičajnoj zbirci

Za dobru uređenu zavičajnu zbirku je najvažnije da je građa pravilno uređena i obrađena. Takva građa predstavlja dobar temelj za pružanje informacija o zavičaju i za daljnja istraživanja. Obrada zavičajne zbirke podrazumijeva: inventarizaciju, klasifikaciju, predmetnu obradu, katalogizaciju i signiranje.

Inventarizacija se provodi računalo ili ručno, a vrlo je važna zbog toga što daje uvid u brojno stanje ukupnog fonda i pojedine vrste građe. Klasifikacija građe zavičajne zbirke se vrši se po UDK-u.³⁹

Prilikom predmetne obrade važno je paziti da je predmetna odrednica adekvatna predmetu dijela, a isti predmet uvijek prikazan istom predmetnicom. Adekvatna programska podrška, stroga kontrola termina i jednoznačna upotreba interpunkcijskih znakova izuzetno su važni za uspješno računalno pretraživanje. Prilikom katalogizacije ove građe treba primijeniti najpotpuniji opis, a kod signiranja treba uzeti u obzir posebnosti pojedine građe.⁴⁰

Voditelj zbirke je osoba koja je zadužena za odabir, obradu i čuvanje građe u knjižnici, to je stručna osoba knjižničarskog obrazovanja koja treba posjedovati i znanja vezana uz zavičaj, njegovu kulturu, povijest, gospodarstvo i ostale značajke zavičaja.⁴¹

Knjižničnu zavičajnu zbirku nakon obrade potrebno je adekvatno zaštititi. Tošić-Grlač i Hebrang-Grgić navode kako bi građa u zavičajnoj zbirci trebala biti odvojena od ostatka fonda, što nije izvedivo u svim knjižnicama. Građa se ne bi smijela iznositi iz knjižnice, a trebala bi biti na raspolaganju korisnicima za rad u čitaonici. Upotrebom se građa ne smije ni

³⁸ Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 52.

³⁹ Vuković-Mottl, S. [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-06-08)

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i svečilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 54.

u kojem slučaju oštetiti već ona treba biti sačuvana u njezinom izvornom obliku. Građa iz zavičajne zbirke ne smije se niti uvezivati, rezati ili ljepiti.⁴²

Ovom građom je potrebno oprezno rukovati, a posebne vrste građe zahtjevaju i poseban smještaj pa se primjerice za zemljopisne karte, grafike, plakate, razglednice koriste posebni ormari s ladicama, a brošure se stavljaju u tvrde omotnice. Građa se okomito slaže na police osim novina koje se polažu vodoravno i s hrptom okrenute prema van.⁴³

Kako je knjižnična građa podložna različitim štetnim djelovanjima (vlaga, toplina, preveliki i dugotrajni utjecaj sunca, mehaničko i kemijsko oštećenje, požar, prašina, bakterije, insekti), raznim ispitivanjima ustanovljeni su najbolji uvjeti čuvanja građe kojima se štetni utjecaji mogu umanjiti ili anulirati. Temperatura u prostorijama u kojima se čuva zavičajna zbirka treba iznositi 15 do 18 °C, relativna vlaga zraka treba biti 60 do 70 %. Nužno je i stalno pročišćavanje zraka. Prozori prostorije trebaju biti od mat stakla ili obojenog stakla zakrivljeni tamnim zastorima ili roletama kako građa ne bi bila izložena izravnom utjecaju sunčeve svjetlosti. Građu je potrebno adekvatno zaštititi od poplave i požara, a knjižnično osoblje treba biti osposobljeno za brzu reakciju i stručne postupke ako dođe do nezgode. Te naposljetku, ovu građu potrebno je redovito (svakih 6 mjeseci) kontrolirati i pregledavati da se utvrdi eventualno oštećenje. Ukoliko dođe do oštećenja građu je potrebno restaurirati ili spriječiti daljnju štetu odnosno konzervirati je.⁴⁴

Zavičajne zbirke su knjižnične zbirke koje se najčešće osnivaju pri narodnim knjižnicama, a sadrže razne vrste građe koje se odnose na određeno zemljopisno područje. Brojni autori govore o tome koliko su izgradnja i očuvanje zavičajnih zbirki značajni za zajednicu i društvo. Osim što okuplja i čuva građu vezanu za određeni zavičaj, zavičajna zbirka tu istu građu stavlja na raspolaganje javnosti za daljnje proučavanje. Zavičajne zbirke sadrže sve vrste građe, u svim formatima i na svim medijima, a uključivanje pojedine građe u zbirku ovisi o odluci pojedine knjižnice, ponajviše o stručnoj osobi koja je zadužena za vođenje zbirke. Kada se jednom uključi u zbirku, građi je potreban adekvatan smještaj, rukovanje i zaštita. Jedan od vidova zaštite građe je i digitalizacija o kojoj se raspravlja u idućem poglavlju.

⁴² Isto.

⁴³ Vuković-Mottl, S. ... [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf> (2019-06-05)

⁴⁴ Isto.

3. DIGITALIZACIJA KNJIŽNIČNE GRAĐE

Sveopća digitalizacija se nezaustavljivo širi iz sektora u sektor, a velike su promjene već uočene u medijima, glazbi, telekomunikacijama itd. U novim uvjetima obilježenim digitalizacijom i inovacijom, razvijena Europa je već prepoznala ogroman potencijal za unapređenje i transformaciju poslovanja i društva općenito.

U ožujku 2010. Europska je komisija usvojila dokument pod nazivom Europe 2020. koji stavlja naglasak na cjeloživotno učenje, znanost i inovacije te razvitak digitalne ekonomije. Uz Europe 2020 objavljeno je i nekoliko pratećih dokumenata poput dokumenta *Digitalni plan za Europu (A Digital Agenda for Europe)*⁴⁵ čiji je cilj stvaranje digitaliziranih službi i usluga u javnom i poslovnom sektoru, a najavljuje i stvaranje europske digitalne knjižnice.⁴⁶

Veća primjena informacijsko-komunikacijskih tehnologija osim što mijenja karakter suvremenog društva, utječe i na poslovanje knjižnica. Knjižnice, između ostalog u suvremenom informacijskom društvu moraju brinuti o zaštiti i dostupnosti kulturne baštine.

Kako bi osigurale bolju dostupnost građe, knjižnice su započele s postupcima digitalizacije knjižnične građe.⁴⁷ Prihvatanje navedenih promjena i njihovo inkorporiranje u poslovanje i djelovanje u Hrvatskoj se dešavalo nešto sporije. Pa je tako i digitalizacija zavičajnih zbirki u Hrvatskoj započela tek u devedesetim godinama 20. stoljeća kada se javljaju prvi projekti digitalizacije građe.

To je vrijeme zbog nedostatka strategije, poučavanja i jasnog financijskog okvira provedbe digitalizacije, karakterizirano fragmentiranošću projekata i malom količinom digitalizirane građe.⁴⁸ Upravo zbog nedostatka financijskih okvira i činjenice kako u Hrvatskoj nisu postojali formalno prihvaćeni standardi za provedbu digitalizacije, Nacionalni

⁴⁵ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions A Digital Agenda for Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52010DC0245> (2020-01-06)

⁴⁶ Horvat, A. Digitalizacija i knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55 No. 2, (2012). URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156960 (2019-07-14),

⁴⁷ Šapro-Ficović, M. Masovna digitalizacija knjiga : utjecaj na knjižnice // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 54 No. 1/2, (2011). URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119708 (2019-07-13), str. 221.

⁴⁸ Krpan-Smiljanec, Marina. Komunikacija zavičajnih sadržaja u digitalnoj sredini. (dok.dis., Filozofski fakultet

program digitalizacije, arhivske, knjižnične i muzejske građe i projekt "Hrvatska kulturna baština" osnovali su Radne grupe za izradu prijeko potrebnih smjernica.⁴⁹ Radne grupe su po završetku s radom 2008. objavile slijedeće smjernice: „Smjernice za odabir i pripremu građe za digitalizaciju“⁵⁰, „Upute o postupku digitalizacije“, „Formati datoteka za pohranu i korištenje“, „Preporuke za oblikovanje digitalne zbirke“ i „Preporuke za praćenje kakvoće postupaka digitalizacije“.

U „Strategiji kulturnog razvitka u 21. stoljeću“, koju je Hrvatski sabor usvojio 2002. godine, kao jedan od ciljeva navodi se izrada i usvajanje nacionalnog plana digitalizacije knjižnične građe. U rujnu 2006. taj nacionalni plan prihvatilo je Ministarstva kulture, a program je podržalo Nacionalno vijeće za informacijsko društvo i Središnji državni ured za „e-Hrvatsku“. 2007. godine potpisan je Sporazum o suradnji na provedbi Nacionalnog projekta „Hrvatska kulturna baština“.⁵¹ 2019. godine predstavljen je Nacionalni plan digitalizacije kulturne baštine 2025 koji se nadovezuje na projekt „Hrvatska kulturna baština“, a izradili su ga članovi Radne skupine za izmjenu i dopunu strategije digitalizacije kulturne baštine. U Planu se ističe kako su digitalizacija hrvatske kulturne baštine i nježna mrežna dostupnost bitni za omogućavanje pristupa ovoj baštini i znanju za sve kao i za promociju nacionalnog identiteta u raznolikom europskom okruženju.⁵²

Kod stvaranja i korištenja digitalnih zavičajnih zbirki važno je poštovati složeno područje autorskih i srodnih prava. Iako se knjižnice i društvo s jedne strane zalažu za dostupnost informacija i otvoreni pristup s druge strane se javljaju ograničenja u vidu zakona ili smjernica nametnutih aktima WIPO-a (World Intellectual Property Organisation), svjetske organizacije za zaštitu intelektualnog vlasništva.⁵³ Stoga knjižnice koje žele digitalizirati građu, a takvih je sve više, trebaju postupak provoditi pažljivo kako ne bi došlo do povrede autorskih prava. Aleksandra Horvat predlaže postepeno provođenje postupka, slijedeći određene korake koji uključuju provjeru zaštićenosti djela, kontaktiranje i suradnju sa nositeljem autorskih prava, za darovanu građu provjeru uvjeta darivanja, objavu svih

⁴⁹ Seiter-Šverko, D. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe i projekt "Hrvatska kulturna baština" // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 2-3.

⁵⁰ Smjernice za odabir i pripremu građe za digitalizaciju. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (2019-10-01)

⁵¹ Seiter-Šverko, D. Križaj, L. Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj : od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji //Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55 No. 2, (2012). URL https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156964 (2019-07-13)

⁵² Nacionalni plan digitalizacije kulturne baštine 2025. URL: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=10350> (2020-02-15)

⁵³ Krpan-Smiljanec, Marina. Komunikacija zavičajnih sadržaja u digitalnoj sredini. (dok.dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015)

dokumenata vezanih uz autorska prava na mrežnoj stranici knjižnice te izjavu o pravu na korištenje u slučaju da nositelji autorskog prava ulože prigovor.⁵⁴

Knjižnice mogu digitalizirati samo onu građu koja je u njihovom trajnom vlasništvu. Kako unatoč trajnom vlasništvu knjižnice nemaju prednosti prema pravu autora potrebno je sklopiti formalni ugovor s osobom koja posjeduje autorsko pravo "u kojemu se utvrđuju: sve predradnje neophodne za digitalizaciju, za što se daje dozvola (pristup ili više od toga) da će se na digitaliziranoj građi istaknuti podatak o nositelju prava ili dopuštenim postupcima s građom ili oboje te da ustanova koja digitalizira građu jamči za njen integritet nekom tehničkom ili administrativnom mjerom."⁵⁵

U nastavku se definiraju pojmovi digitalne zbirke, digitalne knjižnice i same digitalizacije. Također se raspravlja o tome što se digitalizira, kako izgleda sam proces digitalizacije i koji su glavni razlozi za digitalizaciju.

3.1. Definiranje pojmova digitalne zbirke i digitalizacije

Danas knjižnice djeluju digitalno, a njihove digitalne usluge otvaraju put prema novom društvu znanja. Pojmove digitalne zbirke, digitalne knjižnice i digitalizacije najčešće vezemo uz budućnost, zaštitu građe i poboljšanje dostupnosti građe. Radi njihovog boljeg razumijevanja, potrebno ih je pobliže definirati.

Općenito govoreći, za digitalnu zbirku se može reći da je to online zbirka digitalnih objekata. Ako se umjesto na analogne misli na digitalne resurse, Leejeva definicija knjižnične zbirke kao skupljenih informacijskih resursa koje su razvili informacijski stručnjaci i stavili ih na korištenje zajednici, može se uz tradicionalne odnositi i na digitalne zbirke.⁵⁶ Maja Šojat – Bikić digitalnu zbirku određuje kao skup logički i fizički organiziranih digitalnih objekata sa sistematičnim pristupom objektima.⁵⁷

Digitalne zbirke jedne su od najviše korištenih informacijskih alata, a ovisno o načinu nastanka mogu sadržavati digitaliziranu građu koja je izvorno nastala u nekom drugom

⁵⁴ Horvat, Aleksandra. Serving the Users of Cultural Institutions in the Digital Era: Questions to be Answered, Decisions to be Taken. URL: http://libcmass.unibit.bg/files2013/01_Body.IPLIBCMASS2012TEXTBOOK.pdf (2019-07-13),

⁵⁵ Horvat, Aleksandra; Živković, Danijela. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009.

⁵⁶ Lee, Hur-Li. What is a collection? // Journal of the American Society for Information Science 51, 12(2000), str. 1106. Citirano prema: Škrabo, N. I Vrana, R. Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj// Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60 No. 1, (2017). URL: <https://hrcak.srce.hr/189114> (2019-07-13)

⁵⁷ Šojat – Bikić, Maja. Baštinski pristup digitalizaciji povijesnih novina: od povijesnih novina do digitalne zbirke sadržaja. // Medijska istraživanja 12, 2 (2006). URL: <http://hrcak.srce.hr/22984> (2019-07-13), str. 22.

mediju, izvorne digitalne izvore informacija i omogućivanje pristupa elektroničkim izvorima izvan knjižnice.⁵⁸ Naknadno su uz termin „digitalna“ prihvaćeni i bliski termini „virtualna zbirka“, „elektronička zbirka“ te „online zbirka“, a uz njih se vezuje i širi pojam digitalnih knjižnica.

Pojava digitalnih knjižnica vezuje se uz kraj 20. stoljeća, a Suzie Allard ističe neporecivu važnost digitalnih knjižnica u promjenama u društvu. Naime, digitalne knjižnice pružaju ključne usluge u područjima poput e-trgovine, učenja na daljinu i sl. u suvremenom društvu koje se kreće prema društvu znanja.⁵⁹ Prema Manifestu za digitalne knjižnice, digitalna je knjižnica online zbirka izrađenih ili prikupljenih digitalnih objekata. Njome se upravlja u skladu s međunarodno prihvaćenim standardima za izgradnju zbirke.⁶⁰

Često se spominje i jednostavna definicija koja digitalizaciju definira kao proces prijenosa analognih informacija u digitalni oblik kako bi se te informacije mogle koristiti pomoću računala⁶¹. Osnovne prednosti digitalizacije koje navodi Tošić-Grlač su brža dostupnost građe korisnicima, ušteda prostora, zaštita i čuvanje kulturnog i intelektualnog sadržaja, te sigurnost za slučaj da se originalni primjerci oštete, otuđe ili unište. Umnažanjem se ne gubi na kvaliteti, pa se mogu napraviti i visokokvalitetne kopije. Digitalna građa, pa i slike ne mijenja se i ne oštećuje uporabom.⁶²

Digitalizacija omogućuje da se jedan primjerak neke građe istovremeno ponudi većem broju korisnika što omogućava bolju dostupnost, ali i zaštitu originalnog primjerka građe. To posebno vrijedi za digitalne primjerke rijetke i vrijedne građe koja drukčije nije na raspolaganju korisnicima.⁶³

⁵⁸ Biščan, F. Digitalizacija karlovačke kulturne baštine. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55 No. 2, (2012). URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156988 (2019-07-13), str. 166.

⁵⁹ Digital libraries: a frontier for LIS education. // Journal of education for library and information science, 43, 4(2002). Citirano prema: Vrana, R. Knjižnice u 21. stoljeću: jamstvo kvalitete i podrška učenju u elektroničkom okružju (2004). URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/29/clanci/2.html> (2019-07-14),

⁶⁰ IFLA/Unesco Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 194.

⁶¹ The Library of Congress : Duplication Services Terms Glossary. URL: <http://www.loc.gov/duplicationservices/glossary/#d>. (2019-07-13) Citirano prema: Hraste, M. Usporedba usluga digitalizacije građe na zahtjev u nacionalnim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 57 No. 4, (2014) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=209971 (2019-07-13), str. 81.

⁶² Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010). URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=83704 (2019-07-13), str. 5.

⁶³ Šapro-Ficović, M. Masovna digitalizacija knjiga : utjecaj na knjižnice // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 54 No. 1/2, (2011). URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119708 (2019-07-13), str. 219.

Potrebno je naglasiti da digitalizacija nije samo tehnički posao nego vrlo složen postupak koji zahtijeva pažljivo planiranje i donošenje važnih odluka. Kroz proces digitalizacije došlo je zbog toga i do promijene uloge knjižničara koji su odgovorni za oblikovanje digitalnih zbirki koje podrazumijeva niz složenih akcija i zahtijeva dobru obučenosť knjižničara za ovaj proces.

Na početku procesa digitalizacije u nekoj ustanovi, potrebno je odlučiti koje će se gradivo prvo digitalizirati. U hrvatskoj je praksi razrađen dokument koji služi kao dobra vodilja prilikom donošenja tih početnih odluka: Prijedlog kriterija za upis knjižnične građe u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske koji u sadrži kriterije za vrednovanje knjižnične građe, pa tako uključuje građu koja ima „iznimno značenje“, „posebno nacionalno značenje“, „opće nacionalno značenje“ i „minorno nacionalno značenje“. Pritom prednost uvijek ima građa upisana pod „dobra od nacionalnog značenja“.⁶⁴

Kod odabira stare građe za digitalizaciju glavni uvjet je njena sadržajna vrijednost, a prednost se daje znanstvenim i umjetničkim djelima važnim za istraživanje kulturne baštine određenog povijesnog perioda. Za digitalizaciju bi trebalo odabirati i znanstvenu i umjetničku građu u podjednakom omjeru. Od formalnih kriterija za odabir građe najbitnija je jedinstvenost ili rijetkost jedinične građe. Budući da se rukopisna građa sva smatra unikatnom nije potrebno sve digitalizirati već prednost treba dati starim rukopisima, pa se prednost pri digitalizaciji daje najugroženijim primjercima građe, a tu se mogu svrstati i stare novine koje se lakše oštećuju i brže propadaju. Kada se digitalizira stara građa, potrebno je procijeniti radi li se o tekstu koji se konzultira ili o tekstu za čitanje, pa se temeljem te procijene odlučuje hoće li se digitalizirati dijelovi teksta, cjeloviti tekstovi ili cijele zbirke.⁶⁵

Iako je već ponešto rečeno o razlozima iz kojih se pristupa digitalizaciji građe, u idućem poglavlju se sistematski navode i objašnjavaju najčešći razlozi digitalizacije. Objašnjava se koja građa se digitalizira i upoznaje se sa osnovnim tehničkim aspektima digitalizacije.

3.2. Zašto, što i kako se digitalizira?

Zajednički, temeljni postupci svih projekata digitalizacije su: odabir, skeniranje ili drugi načini digitalizacije, provjera kvalitete i pristup. Za potrebe ovoga rada nisu detaljno istraženi

⁶⁴ Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka.// Upute za poslovanje narodnih knjižnica.// uredila Aleksandra Malnar, Zgb: Knjižnice grada Zagreba, 1996

⁶⁵ Isto.

svi aspekti digitalizacije već je naglasak uz odabir koji je objašnjen u prošlom poglavlju stavljen na motive digitalizacije, građu i sam postupak digitalizacije.

Općenito gledajući, digitalizacija arhivskog, knjižničnog i muzejskog gradiva provodi se iz nekoliko razloga. Prvo se spominje digitalizacija radi zaštite izvornika koja se provodi zbog toga što se nakon digitalizacije, korisnicima može ponuditi elektronička verzija gradiva čime se čuva izvornik zbog manje upotrebe. Elektronička verzija je ujedno i sigurnosna kopija u slučaju oštećenja ili uništenja originale jedinice građe.⁶⁶

Digitalizacija se provodi i radi povećanja dostupnosti - original može biti dostupan samo jednom korisniku dok njegova digitalna inačica može biti istovremeno dostupna velikom broju korisnika. Digitalizacijom se stvaraju nove ponude i usluga. Digitaliziranim dokumentima lakše se upravlja nego onima u fizičkom obliku, pa se primjerice slike i zvučni zapisi lošije kvalitete mogu poboljšati, dijelovi grafičkih zapisa mogu se povećati i umanjiti, dokumenti se mogu uređivati. Digitalizacijom građe upotpunjavanja se i fond knjižnice budući da se digitalizira gradivo koje nije u vlasništvu institucije ili se nabavlja njegova digitalizirana verzija. Jedan od novijih trendova je i digitalizacija na zahtjev.⁶⁷

Gradivo koje je određeno za digitalizaciju može biti tekstualno, slikovno, zvučno, video ili 3D, a obzirom na vrstu građe, fizičke dimenzije građe i osjetljivost odabiru se oprema i postupak digitalizacije.⁶⁸

Postupak digitalizacije tekstualnog i slikovnog gradiva počiva na upotrebi skenera i digitalnih fotoaparata. Tekst se konkretno skenira stranicu po stranicu i stvara se pretraživi tekst pomoću sustava OCR (Optical Character Recognition). Tehnike skeniranja su sve brže, može se dobiti od 1.200 do 3.000 stranica na sat. „Ljudske su intervencije svedene na minimum samo u onim dijelovima koje OCR ne može automatski prepoznati (brojevi stranica, popis sadržaja, indeks, nelatinički znakovi).“⁶⁹

Jedan od najjednostavniji oblika digitalizacije tekstualnog gradiva koji se spominje u literaturi je prepisivanje. Iako je općenito govoreći sam proces prepisivanja dugotrajan, iscrpljujuć i skup, „može biti i najisplativiji oblik digitalizacije ako se radi o rukopisima,

⁶⁶ Smjernice za odabir građe za digitalizaciju, Nacionalni projekt „Hrvatska kulturna baština“. Ministarstvo Republike Hrvatske (2007). URL: https://bib.irb.hr/datoteka/590089.smjernice_odabir.pdf (2019-07-13), str. 2-5.

⁶⁷ Isto.

⁶⁸ Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009.

⁶⁹ Šapro-Ficović, M. Masovna digitalizacija knjiga : utjecaj na knjižnice // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 54 No. 1/2, (2011). URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119708 (2019-07-13), str. 221.

požutjelim i nedovljno kontrastnim stranicama kao i tekstovima s rukom napisanim bilješkama na marginama.⁷⁰

Za zvučnu video građu koriste se hardverski dodaci računalima ili zasebni uređaji za tu namjenu. Točnije, zvučno se gradivo digitalizira tako da se zvučni izlaz gramofonske ploče, audio kasete, studijske magnetne trake itd. poveže s računalom u koje treba biti ugrađena magnetna kartica.⁷¹

Trodimenzionalno gradivo, tj. objekti mogu biti digitalizirani plošnim skenerima i digitalnim fotoaparatom ako se digitalizacijom želi dobiti njihova slika, ili 3D skenerima namijenjenima skeniranju volumena ako se želi da rezultata bude 3D model.⁷²

Kako bi držale korak sa promjenama u suvremenom informacijskom društvu, brojne knjižnice su uz upotrebu novih tehnologija, započele s digitalizacijom svoje građe. Riječ je o složenom postupku koji zahtijeva pažljivo planiranje. Jedna od težih odluka koje trebaju donijeti odgovorne osobe je što će se prvo digitalizirati, pri čemu se prednost najčešće daje građi koja ima bogatu sadržajnu vrijednost, koja je važna za istraživanje kulturne baštine u određenom periodu kao i građi koja je jedinstvena ili rijetka. Digitaliziraju se sve vrste građe: tekstalna, slikovna, zvučna, video ili 3D.

U odnosu na razvijenije europske zemlje, digitalizacija je u hrvatskim knjižnicama započela nešto kasnije. Zbog nedostatka zakonskih i financijskih okvira provedbe digitalizacije, početna faza digitalizacije u Hrvatskoj karakterizirana je fragmentiranošću projekata i malom količinom digitalizirane građe. Iako još ima dovoljno prostora za promjene i poboljšanje uvjeta za ustanove koje provode digitalizaciju, uočeni su i pozitivni pomaci, pa su do danas brojne narodne knjižnice u Hrvatskoj provele uspješne projekte digitalizacije.

U nastavku rada detaljnije će se istražiti koje su narodne knjižnice u Hrvatskoj započele s digitalizacijom svoje zavičajne građe kao i što od građe digitaliziraju. Zavičajne zbirke su zbog njihove značajne uloge očuvanja kulturne baštine zavičaja česti objekti digitalizacije u narodnim knjižnicama. Zanimljive su za proučavanje zbog svoje raznolikosti, naime sadrže različite vrste građe koja je na bilo koji način vezana uz zavičaj

⁷⁰ Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009.

⁷¹ Isto. str. 65.

⁷² Isto. str. 55.

4. ISTRAŽIVANJE

Istraživački dio diplomskog rada istražuje zastupljenost digitalnih zavičajnih zbirki u hrvatskim narodnim knjižnicama. Cilj ovog diplomskog rada je istražiti digitalne zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj, njihovu dostupnosti i značajke. Radom se želi odgovoriti na pitanja: kolika je zastupljenost zavičajnih zbirki u narodnim knjižnicama po županijama u RH?; koje su sve knjižnice do sada digitalizirale svoju zavičajnu građu; kolika je zastupljenost digitalnih zbirki po pojedinim županijama?; jesu li poveznice na digitalne zbirke posebno istaknute i lako uočljive na mrežnim stranicama knjižnica?; koje su funkcije korisničkih sučelja digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama?

Prilikom istraživanja korišten je popis narodnih knjižnica po županijama sa Portala narodnih knjižnica⁷³. Istraženo je koje od narodnih knjižnica imaju izgrađene zavičajne zbirke. Preostale su zbirke locirane preučavanjem mrežnih stranica narodnih knjižnica i putem Google pretraživača. Podaci o zavičajnim zbirkama upotpunjeni su podacima preuzetima sa Portala matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj.⁷⁴ Popis digitalnih zavičajnih zbirki utvrđen je detaljnijim proučavanjem mrežnih stranica narodnih knjižnica i putem Google pretraživača i predstavlja uzorak na kojem su provedena daljnja istraživanja u radu. Na temelju kvantitativne analize dostupnih podataka dobiveni podaci su statistički prikazani i analizirani deskriptivnom i komparativnom metodom.

4.1. Zastupljenost narodnih knjižnica, zavičajnih zbirki i digitalnih zavičajnih zbirki po županijama RH

Prije proučavanja digitalnih zavičajnih zbirki u narodnim knjižnicama, potrebno je utvrditi zastupljenost zavičajnih zbirki po županijama. Na temelju prethodno provedenog online istraživanja, u Tablici 1. je prikazan broj narodnih knjižnica, broj zavičajnih zbirki i broj digitalnih zavičajnih zbirki.

⁷³ Portal narodnih knjižnica. URL: <http://www.knjiznica.hr/mods/knjiznice/?zupanja=9>. (2019-07-29)

⁷⁴ Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj Preuzimanje statističkih podataka i pokazatelja uspješnosti. URL: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje/> (2019-09-10)

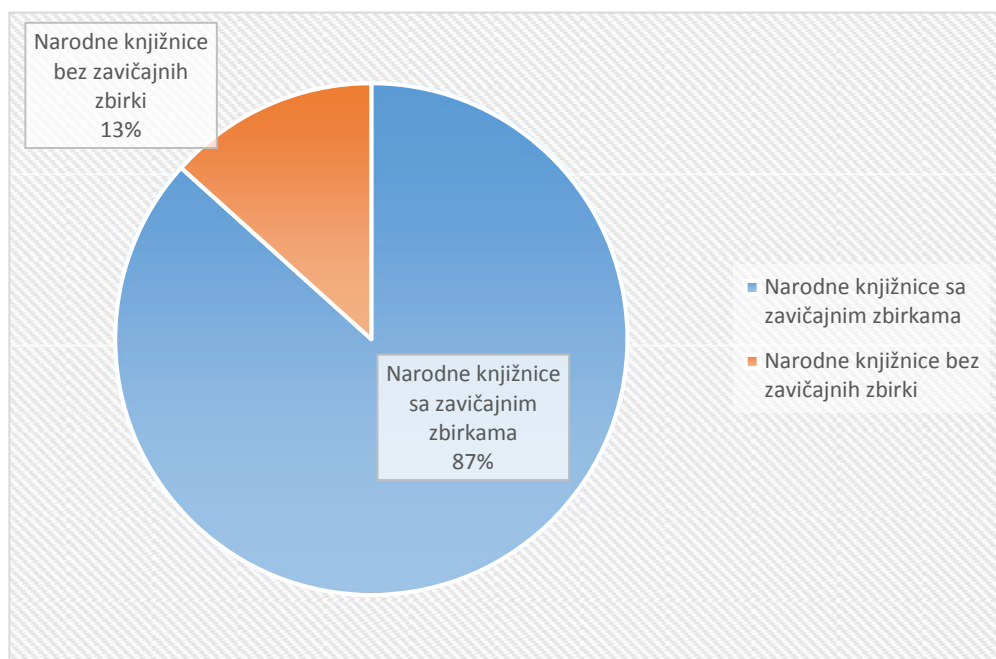
ŽUPANIJA	BROJ KNJIŽNICA	BROJ ZAVIČAJNIH ZBIRKI	BROJ DIGITALNIH ZAVIČAJNIH ZBIRKI
Splitsko-dalmatinska županija	29	26	4
Sisačko-moslovačka županija	19	18	1
Primorsko-goranska županija	22	22	3 (+ 1 planirana)
Istarska županija	9	9	2
Zagrebačka županija	13	8	2
Dubrovačko-neretvanska županija	9	9	1
Krapinsko-zagorska županija	13	10	1
Šibensko-kninska županija	8	7	1
Ličko-senjska županija	9	8	0
Bjelovarsko-bilogorska županija	6	6	2
Zadarska županija	11	10	1
Osječko-baranjska županija	10	8	1
Vukovarsko-srijemska županija	9	8	3
Varaždinska županija	5	5	3
Koprivničko-križevačka županija	5	5	3
Virovitičko-podravska županija	5	5	1
Požeško-slavonska županija	5	3	2
Brodsko-posavska županija	7	2	1
Međimurska županija	6	6	0
Karlovačka županija	7	6	2
Grad Zagreb	3	1	1
UKUPNO	210	182	35

Tablica 1. Zavičajne zbirke i digitalne zavičajne zbirke po županijama RH

Prema Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, svaka bi narodna knjižnica trebala imati zavičajnu zbirku⁷⁵. Iz navedenog tabličnog prikaza vidljivo je da u RH djeluje 210 narodnih knjižnica raspoređenih u 20 županija i Gradu Zagrebu kao 21. sjedištu. Istraživanjem je utvrđeno da su u hrvatskim narodnim knjižnicama ukupno 182 zavičajne zbirke što ukazuje na to da nemaju sve narodne knjižnice zavičajne zbirke iako je to

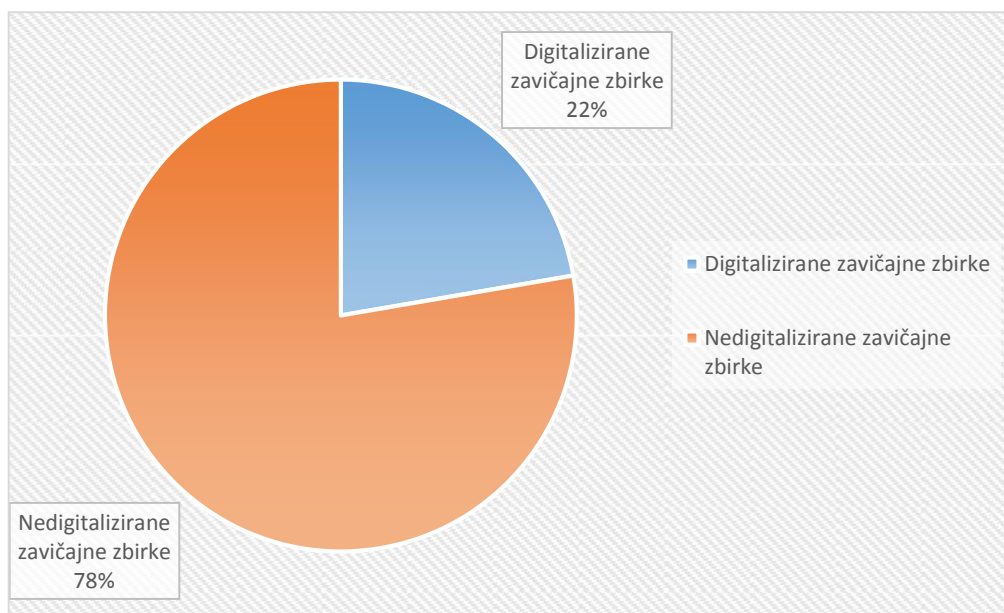
⁷⁵ Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011.

predviđeno prethodno spomenutim standardima. Ipak, visok postotak narodnih knjižnica čak njih 87% ima izgrađene zavičajne zbirke (Grafikon 1.). Županije u kojima sve narodne knjižnice imaju svoje zavičajne zbirke su: Primorsko-goranska, Istarska, Varaždinska, Dubrovačko-neretvanska županija, Koprivničko-križevačka i Virovitičko-podravska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Međimurska županija.

Grafikon 1. Odnos broja narodnih knjižnica bez i sa zavičajnim zbirkama

Iz tablice je također vidljivo da Splitsko-dalmatinska županija ima najveći broj digitalnih zavičajnih zbirki, čak četiri dok je za Primorsko-goransku županiju utvrđeno da je uz tri postojeće digitalne zavičajne zbirke još jedna u nastajanju, ona u Gradskoj knjižnici i čitaonici Mali Lošinj.

Grafikon 2. Odnos broja digitaliziranih i nedigitaliziranih zavičajnih zbirki u RH

Iz Grafikona 2. je vidljivo je da je tek 22% narodnih knjižnica koje imaju izgrađenu zavičajnu zbirku pristupilo digitalizaciji svoje građe. Ukupno 35 knjižnica u RH ima svoju digitalnu zavičajnu zbirku dok je istraživanjem utvrđeno da još dvije knjižnice rade na pripremi za digitalizaciju. U nastavku rada će se pristupiti detaljnijoj analizi karakteristika dostupnih digitalnih zavičajnih zbirki.

4.2. Analiza podataka o karakteristikama dostupnih digitalnih zavičajnih zbirki na mrežnim stranicama narodnih knjižnica u Hrvatskoj

Nakon analize podataka o zavičajnim zbirkama, prikazani su podaci o karakteristikama dostupnih digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj. Podaci su razvrstani u dvije tablice. U Tablici 2. navedene su narodne knjižnice koje su započele digitalizaciju svoje zavičajne zgrade, te je prikazano koje su od tih knjižnica omogućile pristup digitalnoj zavičajnoj zbirci putem svojih mrežnih stranica. U Tablici 3. navedene su dostupne temeljne funkcije korisničkih sučelja digitalnih zbirki.

ŽUPANIJA	NARODNA KNJIŽNICA	ZAPOČETA DIGITALIZACIJA ZAVIČAJNE GRAĐE	PRISTUP DIGITALNOJ ZBIRCI PUTEM STRANICA KNJIŽNICE
Splitsko-dalmatinska	Gradska knjižnica Kaštela	Da	Da
	Gradska knjižnica Solin	Da	Da
	Gradska knjižnica Marko Marulić Split	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica Hvar	Da	Da
Sisačko-moslavačka	Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak	Da	Ne
Primorsko-goranska	Gradska knjižnica Rijeka	Da	Da
	Gradska knjižnica Crikvenica	Da	Da
	Gradska knjižnica Viktor Car Emin Opatija	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica Mali Lošinj	Da	Ne
Istarska	Gradska knjižnica i čitaonica Pula	Da	Da
	Gradska knjižnica Poreč	Da	Da
Zagrebačka županija	Gradska knjižnica Samobor	Da	Da
	Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić	Da	Da
Dubrovačko-neretvanska	Dubrovačke knjižnice Dubrovnik - Narodna knjižnica Grad	Da	Da
Krapinsko-zagorska	Gradska knjižnica Krapina	Da	Da
Šibensko-kninska	Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik	Da	Da
Ličko-senjska	/	/	/

Bjelovarsko-bilogorska	Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar	Da	Da
	Gradska knjižnica „Slavko Kolar“ Čazma	Da	Da
Zadarska	Gradska knjižnica Zadar	Da	Da
Osječko-baranjska	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	Da	Da
Vukovarsko-srijemska	Općinska narodna knjižnica Drenovci	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	Da	Da
	Gradska knjižnica Vukovar	Da	Da
Varaždinska	Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović" Varaždin	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica "Mladen Kerstner" Ludbreg	Da	Da
Koprivničko-križevačka	Gradska knjižnica Đurđevac	Da	Da
	Knjižnica i čitaonica "FranGalović" Koprivnica	Da	Da
	Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci	Da	Da
Virovitičko-podravska	Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica	Da	Da
Požeško-slavonska	Gradska knjižnica Pakrac	Da	Da
	Gradska knjižnica i čitaonica Požega	Da	Da
Brodsko-posavska	Gradska knjižnica Slavonski Brod	Da	Da
Međimurska županija	/	/	/
Karlovačka županija	Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac	Da	Da

	Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca	Da	Da
Grad Zagreb	Knjižnice Grada Zagreba	Da	Da

Tablica 2. Podaci o digitalnim zbirkama u narodnim knjižnicama u RH⁷⁶

Tablica prikazuje popis narodnih knjižnica po županijama koje su započele s digitalizacijom svoje zavičajne građe. Iz tablice je vidljivo da se većini digitalnih zavičajnih zbirki može pristupiti putem mrežnih stranica knjižnica, iznimka je Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak. Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak i Gradska knjižnica započela je projekt digitalizacije tjednika Jedinstvo koji nije istaknut na mrežnim stranicama knjižnice. Za Gradsku knjižnicu i čitaonicu Mali Lošinj nailazi se na podatak da je digitalizacija započeta, ali digitalizirana građa za sada nije dostupna online. Utvrđeno je i da Ličko-senjska županija i Međimurska županija za sada nemaju niti jednu digitalnu zavičajnu zbirku.

Iako je za sada broj digitalnih zavičajnih zbirki u Republici Hrvatskoj relativno malen, pozitivno je što je u gotovo svakoj županiji ostvaren jedan ili više uspješnih projekata digitalizacije (izuzev Ličko-senjske i Međimurske županije). Sve bi knjižnice svoje projekte digitalizacije trebale jasno istaći na svojim mrežnim stranicama.

⁷⁶ Oblikovanje tablice preuzeto od Škrabo, N. i Vrana, R. Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj// Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60 No. 1, (2017). <https://hrcak.srce.hr/189114> (2019-07-13)

Funkcije korisničkih sučelja digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama			
NARODNA KNJIŽNICA	PREUZIMANJE	IZOŠTRAVANJE	PRETRAŽIVANJE SADRŽAJA PO KLJUČNIM RIJEČIMA
Gradska knjižnica Kaštela	Da	Da	Da
Gradska knjižnica Solin	Ne	Da	Ne
Gradska knjižnica Marko Marulić Split	Da	Da	Da
Gradska knjižnica i čitaonica Hvar	Ne (razglednice se mogu sačuvati)	Da	Da
Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak	Da	Da	Da
Gradska knjižnica Rijeka	Da	Da	Da
Gradska knjižnica Crikvenica	Da	Da	Da
Gradska knjižnica Viktor Car Emin Opatija	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica i čitaonica Mali Lošinj	/	/	/
Gradska knjižnica i čitaonica Pula	Ne	Da	Ne
Gradska knjižnica Poreč	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Samobor	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić	Ne	Da	Da
Dubrovačke knjižnice Dubrovnik -	Ne	Da	Da

Narodna knjižnica Grad			
Gradska knjižnica Krapina	Potreban posebni preglednik	Potreban posebni preglednik	Potreban posebni preglednik
Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik	Da	Da	Ne
Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar	Ne	Da	Da
Gradska knjižnica „Slavko Kolar“ Čazma	Ne	Ne	Ne
Gradska knjižnica Zadar	Da	Da	Ne
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	Da	Da	Ne
Općinska narodna knjižnica Drenovci	Ne	Da	Ne
Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	Ne	Da	Da
Gradska knjižnica Vukovar	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof	Ne (greška prilikom učitavanja)	Ne (greška prilikom učitavanja)	Da
Gradska knjižnica i čitaonica Mladen Kerstner u Ludbregu	Ne	Da	Da
Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović" Varaždin	Ne	Da	Da
Gradska knjižnica Đurđevac	Ne	Da	Da
Knjižnica i čitaonica "Fran	Da	Da	Da

Galović” Koprivnica			
Gradska knjižnica “Franjo Marković” Križevci	Da	Da	Da
Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica	Ne	Da	Da
Gradska knjižnica Pakrac	Ne (osim razglednica)	Da	Da
Gradska knjižnica i čitaonica Požega	Ne	Da	Da
Gradska knjižnica Slavonski Brod	Da	Da	Da
Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac	Da	Da	Ne
Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca	Da	Da	Ne
Knjižnice Grada Zagreba	Da	Da	Ne

Tablica 3. Funkcije korisničkih sučelja digitalnih zbirki⁷⁷

Za analizu su odabrane tri bitne funkcije korisničkih sučelja: preuzimanje, izoštravanje i pretraživanje po ključnim riječima. Iz Tablice 3. je vidljivo da se digitalne zbirke narodnih knjižnica razlikuju po funkcijama svojih digitalnih sučelja. Kod gotovo svih digitalnih zbirki je omogućeno izoštravanje koje je značajno za detaljnije proučavanje sadržaja ili uvećavanje manje jasnih dijelova teksta ili slike. Preuzimanje dokumenata je omogućeno samo kod 17 digitalnih zbirki, a također je korisno ukoliko korisnik želi dokument ili fotografiju ispisati. Pretraživanje po ključnim riječima se koristi radi bržeg pronalaska željene građe. Korisnička sučelja digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama su prema izdvojenim funkcijama zadovoljavajuća, ali postoji i prostora za njihovo unapređenje. U idućem je poglavlju

⁷⁷ Oblikovanje tablice preuzeto od Škrabo, N. i Vrana, R. Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj// Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60 No. 1, (2017). <https://hrcak.srce.hr/189114> (2019-07-13)

prikazana analiza digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj po županijama u tekstualnom obliku.

4.3. Analiza dostupnih digitalnih zavičajnih zbirki po županijama

Iz prethodnih je tabličnih prikaza zaključeno da se najveći broj digitalnih zavičajnih zbirki, čak četiri nalazi u Splitsko-dalmatinska županiji koju slijedi Primorsko-goranska županija sa tri postojeće i jednom digitalnom zavičajnom zbirkom u začetku. Po tri digitalne zbirke imaju Vukovarsko-srijemska, Varaždinska i Koprivničko-križevačka županija. Istarska, Zagrebačka, Bjelovarsko-bilogorska i Požeško-slavonska županija imaju po dvije digitalne zavičajne zbirke. U Ličko-senjskoj i Međimurskoj županiji narodne knjižnice nisu započele s digitalizacijom građe iz svojih zavičajnih zbirki. Po jedan projekt digitalizacije započet je u ostalim županijama.

U ovom je poglavlju dana tekstualna analiza dostupnih digitalnih zbirki. Digitalne zbirke poredane su po županijama, prema redoslijedu danom u tablicama.

Splitsko-dalmatinska županija

Gradska knjižnica Kaštela

Na mrežnoj stranici knjižnice⁷⁸ navedeno je kako je Gradska knjižnica Kaštela počela digitalizirati odabrane naslove iz svoje Zavičajne zbirke kako bi omogućila njenu mrežnu dostupnost.

Prvi dostupan naslov jest reprint “Pravilnika društva hrvatske čitaonice u Novome kod Trogira” iz 1898.g. koji se u originalu čuva u Knjižnici. Ovaj Pravilnik dokazuje da su kaštelanske čitaonice dugo godina bile središta kulturnog života tih prostora i svjedoči njihovoj časnoj tradiciji i izuzetnoj važnosti.⁷⁹ Pravilnik je moguće preuzeti s mrežne stranice u pdf formatu.

⁷⁸ Digitalizirana baština Gradske knjižnica Kaštela. URL: <https://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/> (2019-08-25)

⁷⁹ Isto.

Gradska knjižnica Solin

Gradska knjižnica Solin započela je s digitalizacijom svoje zavičajne zbirke Salonitane. Do sada je digitalizirano 10 jedinica stare i rijetke građe (knjižna i kartografska građa). Digitalnoj zavičajnoj zbirci može se pristupiti preko mrežne stranice knjižnice. Građa se može pretraživati po ključnim riječima i zumirati.⁸⁰

Gradska knjižnica Marko Marulić Split

Kako bi se korisnicima zajamčio lakši pristup vrijednoj zavičajnoj građi, 2009. godine je u Gradskoj knjižnici Marka Marulića Split započeta digitalizacija građe Zavičajne zbirke Spalatina⁸¹. Digitalizacijom se htjelo popularizirati i približiti građu korisnicima i zaštititi građu od prekomjernog korištenja i oštećenja.

Vrste građe koje su zastupljene su: knjige, novine, časopisi, rukopisi, karte, notna građa, razglednice, video zapisi. Sva građa koja je odabrana za digitalizaciju ima svoju dokumentarnu vrijednost, te svjedoči o društvenoj i kulturnoj prošlosti Splita. Prilikom odabira građe prednost je dana znamenitim djelima splitskih autora, temama koju su važne za zavičaj ili djelima tiskanim u prvim tiskarama u gradu.⁸² Građa je vjerno digitalizirana, može se zumirati i pretraživati po ključnim riječima.

Gradska knjižnica i čitaonica Hvar

Gradska knjižnice i čitaonica Hvar započela je sa projektom digitalizacije svoje zavičajne zbirke koja još nema svoje ime. Na mrežnoj stranici Knjižnice dostupne su digitalizirane razglednice koje je moguće uvećati. Digitalizirana knjiga Hvarski statut dostupna je preko knjižničkog programa Metelwin. Vjerno je digitalizirana i može se zumirati.⁸³

⁸⁰ Digitalizirana zavičajna zbirka Salonitana Gradske knjižnica Solin. URL: <http://www.knjiznicasolin.hr/index.php/nasa-izdanja/digitalna-zavicajna-zbirka-salonitana?start=5>
<https://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/> (2019-08-25)

⁸¹ Digitalne zbirke Gradske knjižnice Marka Marulića Split. URL: <http://gkmm.arhivx.net/> (2019-08-25)

⁸² Portal narodnih knjižnica u Republici. URL: <https://www.knjiznica.hr/digitalne-zbirke/info/2> (2019-08-25)

⁸³ Digitalizirana baština Gradske knjižnice i čitaonice Hvar. URL: <http://library.foi.hr/knjige/knjiga.aspx?C=2013&broj=1> (2019-08-25)

Sisačko-moslovačka županija

Narodna knjižnica i čitaonica " Vlado Gotovac" Sisak

Narodna knjižnica i čitaonica Vlado Gotovac Sisak započela je projekt digitalizacije tjednika Jedinstvo. Projektom će se obuhvatiti sva godišta ovog tjednika kako bi se građa sačuvala i postala lakše dostupnom djelatnicima srodnih ustanova, istraživačima i ostalim korisnicima.⁸⁴

Projekt nije istaknut na mrežnoj stranici knjižnice, ali se o njemu može saznati putem Google pretraživača (iako ne jednostavno). Poveznica na mrežnoj stranici Knjižnice bi u ovom slučaju bila vrlo korisna. Tjednik se može pohraniti na računalo te je moguće zumirati svaku stranicu.

Primorsko-goranska

Gradska knjižnica Rijeka

Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka - SVEVID nastala je u sklopu projekta AccessIT Plus pod potporom Europske komisije i programa Kultura 2007.-2013. SVEVID sadrži digitaliziranu građu i digitalno rođene objekte koje su odabrale stručne osobe Gradske knjižnice Rijeka. Njihov cilj je bio postići bolju dostupnost i vidljivost zavičajne građe, ali i zaštititi ovu vrijednu građu koju Gradska knjižnica posjeduje.⁸⁵

SVEVID je dostupan na mrežnoj stranici Knjižnice, a sadrži 1379 jedinica digitalne građe. Građu se može pohraniti na računalo, zumirati, pretraživati po ključnim riječima. Jedan dio građe na talijanskom je jeziku, a sama građa je vjerno digitalizirana.

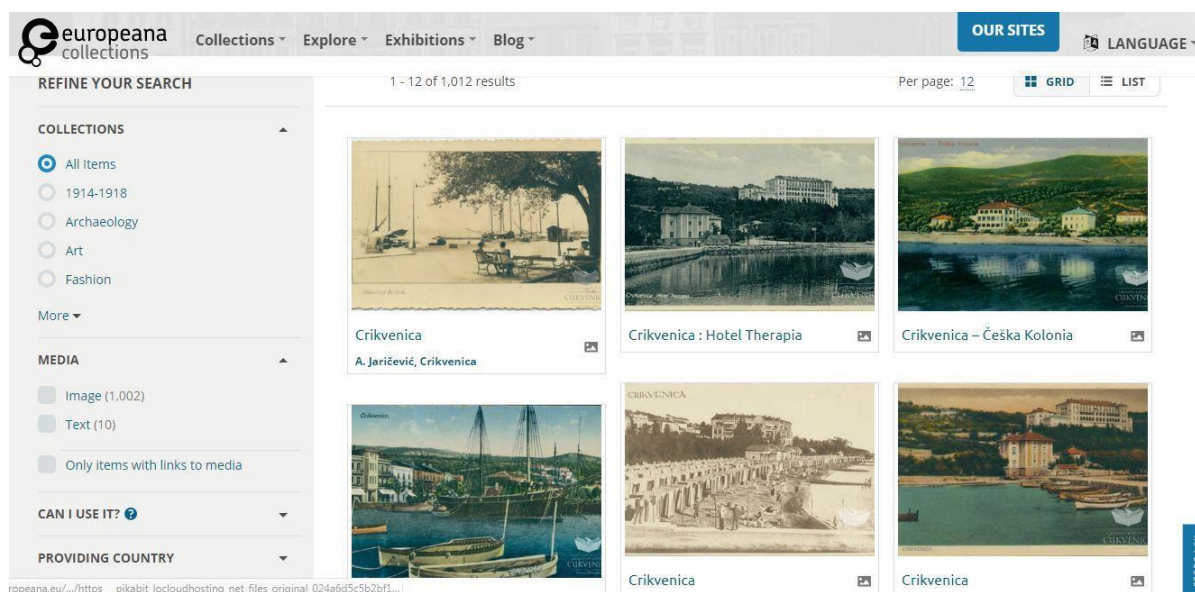
Gradska knjižnica Crikvenica

Pikabit je stara čakavska riječ za ormar, a ujedno i ime digitalne zavičajne zbirke Crikvenice i Selca. Digitalnoj zbirci se pristupa putem poveznice koja se nalazi na mrežnim stranicama Gradske knjižnice Crikvenica. Knjižnica je izgradila vlastitu digitalnu zbirku u kojoj se nalaze digitalizirane stare razglednice Crikvenice i Selca, a s projektom digitalizacije je započela u suradnji s Gradskom knjižnicom Rijeka u okviru LoCloud Projekta. Digitalna

⁸⁴ Jedinstvo – digitalizirana baština Narodne knjižnice i čitaonice Vlado Gotovac Sisak. URL: <http://sisak.arhivpro.hr/index.php> (2019-08-25)

⁸⁵ SVEVID Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka. URL: <https://svevid.locloudhosting.net> (2019-08-25)

zbirka sadrži ukupno 740 jedinica građe koje je moguće zumirati i preuzeti na računalo.⁸⁶
Razglednice zavičajne zbirke objavljene si i na Europeani.⁸⁷

Slika 1. Razglednice iz digitalne zavičajne zbirke Pikabit na Europeani

Gradska knjižnica Viktor Car Emin Opatija

Digitalna knjižnica Gradske knjižnice i čitaonice "Viktor Car Emin" Opatija oživjela je 2016. godine, a nastala je s ciljem očuvanja i promocije vrijedne Zavičajne zbirke koja čuva građu o povijesti Opatije, liburnijskog i istarskog kraja. Zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice "Viktor Car Emin" Opatija broji preko 500 jedinica knjižne građe, periodike, sitnog tiska, AV i druge građe o povijesti Opatije i liburnijskog kraja. Zbirku čine djela pisaca opatijskoga kraja, osobna ostavština Rikarda Katalinića Jeretova i Memorijalna soba Viktora Cara Emina koja se od 1997. nalazi na današnjoj adresi u sklopu Knjižnice Lovran.⁸⁸ Građu u zbirci je moguće preuzeti na računalo, zumirati, a dostupni su i metapodaci.

Istarska županija

⁸⁶ Pikabit – digitalna zavičajna zbirka Gradske knjižnice Crikvenica. URL: <https://pikabit.locloudhosting.net> (2019-08-26)

⁸⁷ Zbirka Europeana pruža pristup preko 50 milijuna digitaliziranih predmeta - knjiga, glazbe, umjetničkih djela itd. URL: <https://www.europeana.eu/portal/en> (2019-08-26)

⁸⁸ Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Opatija. URL: <https://dk-opatija.locloudhosting.net> (2019-08-26)

Gradska knjižnica i čitaonica Pula

Sa mrežne stranice Gradske knjižnice i čitaonice Pula može se pristupiti digitaliziranoj zavičajnoj zbirci ove knjižnice. Projekt digitalizacije započeo je 2009. godine kako bi se zaštitila građa, osigurala dostupnost i omogućio pristup i informacije o zavičajnom kulturnom nasljeđu grada Pule i čitave regije.⁸⁹

Stranica je laka za snalaženje i vizualno privlačna. Uz informacije o Projektu, osnovne informacije o zavičajnoj zbirci, sadrži i rubriku Novosti. Na početnoj stranici stoji i napomena da su u pripremi online izložbe.

Slika 2. Sučelje Virtualne zavičajne zbirke – ViZZ Gradske knjižnice i čitaonice Pula

Knjižnica sadrži zbirku razglednica i zbirku knjiga. Zbirka razglednica je podijeljena na pet podzbirki, a ukupno sadrže 124 digitalizirane razglednice s motivima Pule od kraja 19. stoljeća do 30-ih godina 20. stoljeća. Zbirka knjiga sadrži 23 knjige koje su vjerno digitalizirane. Obrada građe rađena je u digitalnom okruženju Dublin Core kako bi se omogućila povezanost s Europeanom.⁹⁰

Gradska knjižnica Poreč

⁸⁹ Virtualna zavičajna zbirka – ViZZ Gradske knjižnice i čitaonice Pula. URL: <http://vizz.gkc-pula.hr/hr/> (2019-08-26)

⁹⁰ Isto.

Digitalnoj zbirki Gradske knjižnice Poreč moguće je pristupiti putem mrežne stranice Knjižnice. Digitalno sučelje koje se otvara klikom na poveznicu je napravljeno prilično šturo, ali sadrži korisne osnovne informacije o projektu. Za pretraživanje zbirke koristi se izbornik Knjige gdje se nalazi preostala digitalizirana građa. Zbirka sadrži osam knjiga, jedne note i dvije razglednice koje je moguće zumirati, pretraživati po ključnim riječima i pohraniti na računalo. Tri knjige nije moguće učitati.⁹¹

Zagrebačka županija

Gradska knjižnica Samobor

Gradska knjižnica Samobor na svojoj mrežnoj stranici pod izbornikom Digitalni arhiv ima poveznicu na stranicu za objavljivanje digitalnih zbirki Knjižnice. Radi se o testnoj verziji sustava na kojem nedostaju osnovne informacije o projektu, kontakti i ostalo. Putem ove stranice može se pristupiti digitaliziranim brojevima Samoborskih novina. Digitalizirani su neki brojevi od 1950. do 1991. godine. Građa se može pretraživati, pregledavati, zumirati.⁹²

Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić

Digitalizirana zaprešićka baština obuhvaća digitaliziranu najvrijedniju građu Zavičajne zbirke Gradske knjižnice Ante Kovačića, Zaprešić. Knjižnica je prvo započela s digitalizacijom razglednica zaprešićkog kraja iz fonda Zavičajne zbirke i privatne zbirke razglednica gospodina Marina Rogića koji ih je Knjižnici ustupio za digitalizaciju. Projektom digitalizacije želi se staru i vrijednu građu Zavičajne zbirke zaštititi, promovirati i učiniti što dostupnijom za korisnike korištenjem moderne tehnologije.⁹³

Građi se može pristupiti preko mrežne stranice knjižnice. Zbirka za sada sadrži četiri digitalizirane razglednice koje je moguće uvećati, a omogućeno je i pretraživanje po ključnim riječima.

Dubrovačko-neretvanska

⁹¹ Digitalna zbirka Gradske knjižnice Poreč. URL: <http://porec.arhivpro.hr/index.php> (2019-08-26)

⁹² Digitalna zbirka Gradske knjižnice Samobor. URL: <http://digital.arhivpro.hr/samobor/index.php> (2019-08-26)

⁹³ Digitalizirana zaprešićka baština Gradske knjižnice Ante Kovačića, Zaprešić. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-ante-kovacica-zapresic/zapresic-digitalno/digitalna-zbirka-zapresica/digitalizirana-zapresicka-bastina/42851> (2019-08-26)

Dubrovačke knjižnice Dubrovnik - Narodna knjižnica Grad

Znanstvena knjižnica Dubrovnik od 2010. je godine započela sa projektom digitalizacije građe Zavičajne zbirke Ragusina, a 2014. je počela objavljivati digitalnu građu online. Zasad su na digitalnom repozitoriju ZDUR mogu pregledati novine Narodna svijest (1919.-1941.) te dvije godine Prave Crvene Hrvatske. Građu je prilikom pregleda moguće uvećati i sačuvati na računalo. Preko platforme ISSUU može se pristupiti digitalnoj inačici novina Crvena Hrvatska te zbirci Karnevalskih listova. Poveznice za svu navedenu građu nalaze se na mrežnoj stranici Dubrovačkih knjižnica Dubrovnik.⁹⁴

Krapinsko-zagorska županija

Gradska knjižnica Krapina

Projekt digitalizacije najstarijih brojeva "Krapinskog vjesnika" (1979. -1989.) ostvaren je uz financijsku potporu Ministarstva kulture, Grada Krapine i Krapinsko-zagorske županije i predstavlja početak digitalizacije zavičajne zbirke ove knjižnice. Riječ je o možda najvrijednoj građi Zavičajne zbirke Gradske knjižnice Krapina jer je Vjesnik desetljećima prikazivao kulturni, politički, gospodarski i društveni život lokalne zajednice (gradske i kotarske).

Do sada je skenirano je 205 brojeva sa preko 2500 stranica.⁹⁵ Za pregledavanje građe je potrebno instalirati posebni preglednik.

Šibensko-kninska

Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik

Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik započela je sa digitalizacijom svoje zavičajne zbirke kroz digitalizaciju starih šibenskih novina i časopisa. Ove lokalne novine su značajne za istraživače, ali i ostale korisnike koji proučavaju povijest šibenskog područja iz prve polovice 20. stoljeća.

⁹⁴ Digitalne zbirke Dubrovačke knjižnice Dubrovnik. URL: <https://www.dkd.hr/znanstvena-knjiznica/zbirke/> (2019-08-26)

⁹⁵ Digitalizirani Krapinski vijesnik Gradske knjižnice Krapina. URL: <http://krapina.arhivpro.hr/?sitetext=93> (2019-08-26)

Građa se može pristupiti putem mrežne stranice knjižnice, odabirom izbornika Digitalizirana građa. Klikom na izbornik dolazimo do novog izbornika gdje je moguće odabrati novine ili časopise, a ponuđene su i osnovne informacije o projektu digitalizacije. Trenutno je dostupno osam časopisa i trideset tri novine. Uz pojedine novine dan je njihov kratak opis poput vremena izlaženja, vlasnika, urednika, tiskare itd. Digitalizirana je impresivna količina brojeva, a posebno se ističe Šibenski List. Uz kategoriju časopisa dan je samo općeniti opis, ali ne postoji opis pojedinog naslova. Građa je u PDF formatu te ju je moguće zumirati i preuzimati.⁹⁶

Bjelovarsko-bilogorska županija

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar

Na mrežnoj stranici Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar pod izbornikom Digitalna knjižnica nalazi se digitalizirana građa ove knjižnice. Jedna od poveznica otvara i digitalnu zavičajnu zbirku Bjelovarianu. Građu je moguće filtrirati prema autoru teksta, urednicima, ilustratorima, prevoditeljima, vrsti građe itd. Klikom na filter – Vrsta građe navedene su sve vrste građe i broj digitaliziranih jedinica u pojedinoj vrsti. Lako se dolazi do brojke od čak ukupno 7 512 jedinica građe. Građu nije moguće preuzeti.⁹⁷

Putem izbornika Digitalna knjižnica osim Bjelovariani pristupa se i ostalim digitaliziranim jedinicama, ukupno njih trinaest navedeno je jedno ispod druge. Dostupne su putem knjižničkog programa Metelwin i moguće ih je zumirati i pretraživati po ključnim riječima, ali ih nije moguće sačuvati na računalo. Izbornik Digitalna knjižnica trebao biti bolje organiziran, a digitalizirana građa odvojena od ostalih usluga knjižnice.⁹⁸

Gradska knjižnica „Slavko Kolar“ Čazma

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice „Slavko Kolar“ Čazma nema informacija o zavičajnoj zbirci knjižnice osim što je navedeno da ista postoji. Također, klikom na izbornik Zavičajna zbirka dolazi se do digitalnih inačica dvaju dokumenata Pravila Čitonica u Čazmi pod imenom »Čazmanska Čitonica« - 15. veljače 1880. i Pravila čitaoničkog društva

⁹⁶ Digitalna baština Gradske knjižnice "Juraj Šižgorić" Šibenik. URL: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/> (2019-08-26)

⁹⁷ Digitalna knjižnica Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar. URL: <http://www.knjiznica-bjelovar.hr> (2019-08-26)

⁹⁸ Isto.

»Hrvatska čitonica u Čazmi« - 08. lipnja 1909. Građu je moguće sačuvati na računalo, ali nije ju moguće zumirati i pretraživati.⁹⁹

Zadarska županija

Gradska knjižnica Zadar

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Zadar pod rubrikom Projekti nalazi se poveznica za projekt Delmata. Gradska knjižnica Zadar je projekt Delmata započela od 2009. godine. Početna stranica digitalnog projekta je vrlo jasna i pregledna. Stranica osim osnovnih informacija o projektu sadži i crtice iz biografije maestra Ljube Stipišića Delmate (1938.-2011.), istaknutog hrvatskog skladatelja, dirigenta i aranžera čiji je bogati opus od kulturnog iznimnog značaja za regiju i čitavu Hrvatsku.¹⁰⁰

Zbirka je prema vrsti građe podijeljena u nekoliko kategorija: filmski materijali koji sadrže poveznice na Youtube snimke, knjige, zbirke poezija i notne zbirke, slikarstvo, studijske snimke, tonski zapisi, za dječje klape. Građu se može pretraživati po ključnim riječima, zumirati i sačuvati na računalo.

Osječko-baranjska

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

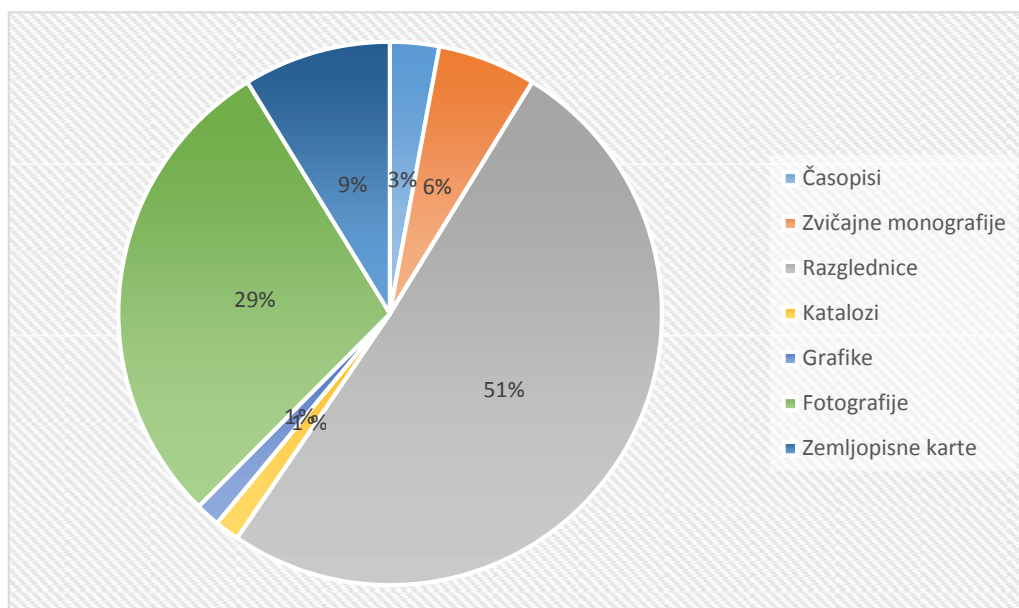
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek na svojim mrežnim stranicama pod kategorijom e-izvori nudi pristup digitaliziranoj građi podijeljenoj po rubrikama na: zavičajnu periodiku, zavičajne monografije, razglednice grada Osijeka, katalozi, grafike, fotografije, zemljopisne karte, Književna baština R. F. Magjera.¹⁰¹

Digitalizirano je 6 časopisa, 12 zavičajnih monografija, 104 razglednice, 3 kataloga, 7 grafika, 59 fotografija, 18 zemljopisnih karti. Građu je moguće zumirati i pohraniti na računalo ali nije moguće pretraživati po ključnim riječima.

⁹⁹ Pravila knjižnice – digitalna Zavičajna Zbirka Gradske knjižnice „Slavko Kolar“ Čazma. URL: https://www.gradska-knjiznica-cazma.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=508 (2019-08-26)

¹⁰⁰ Delmata – digitalizacijski projekt Gradske knjižnice Zadar. URL: <http://delmata.org/o-projektu> (2019-08-27)

¹⁰¹ Digitalizirana građa Gradske i sveučilišna knjižnica Osijek. URL: <https://www.gskos.unios.hr> (2019-08-27)

Grafikon 3. Vrste građe zastupljene u digitalnij knjižnici Gradske i sveučilišne knjižnica Osijek

Projekt digitalizacije književne baštine Rudolfa Franjina Magjera započet je 2014. godine. Na službenoj stranici koja je pregledna i estetki ugodna oku omogućen je pristup Magjerovoj autobiografiji, dostupna su 33 književna rada, 7 pisama te ostali izvori o Magjeru (materijali, fotografije).¹⁰²

Vukovarsko-srijemska županija

Općinska narodna knjižnica Drenovci

Općinska narodna knjižnica Drenovci je u sklopu projekta digitaliziranja vrijednih knjiga i knjiga koje će puniti virtualne police zavičajne zbirke drenovačke knjižnice, napravila prve korake. Tako su na mrežnim stranicama Knjižnice dostupne četiri knjige Luke Pavlovića, objavljene u periodu od 1966. – 1981. i knjiga Julija Njikoša Kad zapiva pusta Slavonija.¹⁰³

¹⁰² Digitalizirana književna baština R. F. Magjera Gradske knjižnice Osijek. URL: <http://magjer.gskos.hr/> (2019-08-27)

¹⁰³ Digitalizirana Zavičajna zbirka Općinske narodna knjižnice Drenovci. URL: <https://www.knjiznica-drenovci.hr/digitalizirana-zavicajna-zbirka/> (2019-08-27)

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci

Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci od 2008. godine radi na digitalizaciji građe iz svoje zavičajne zbirke Cibaliane. Zbirka se redovito nadograđuje i nadopunjuje novim brojevima časopisa, novim naslovima knjiga i ostalom građom koja je značajna za zajednicu, grad Vinkovce i čitavu regiju.¹⁰⁴

Poveznica za zbirku nalazi se na mrežnoj stranici Knjižnice. Stranica ove digitalne knjižnice je jednostavna i pregledna. Rubrika O projektu sadrži osnove informacije o projektu, a pod Novostima su navedene posljednje jedinice digitalne građe koje su dodatne u zbirku. Rubrika Autori nudi abecedni popis svih autora u zbirci. Uz pojedinog autora, nalazi se poveznica na njegovu/njenu stranicu na Wikipediji i može se direktno pristupiti digitaliziranoj građi tog autora ukoliko ona postoji.

Uz digitalizaciju knjiga, knjižnica radi i na digitalizaciji novina, a najveći je projekt digitalizacija Vinkovačkog lista čime su digitalizirani svi brojevi novina. Ukupno je digitalizirano više od 47 kartica u Digitalnoj zbirci Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci.¹⁰⁵

Gradska knjižnica Vukovar

Na mrežnim stranicama Gradske knjižnica Vukovar dostupan je dio digitalizirane zbirke ekslibrisa¹⁰⁶ ove knjižnice koji se odnose na vukovarske vlasnike ekslibrisa i umjetnike koji su ih izrađivali. Trenutno se u ovoj zbirci nalazi 16 jedinica građe, svaku je moguće uvećati i sačuvati na računalu.¹⁰⁷

Varaždinska županija

Gradska knjižnica i čitaonica Novi Marof

Dio zavičajne zbirke Gradske knjižnice i čitaonice digitaliziran je i dostupan na Crolistu (direktna poveznica se nalazi na mrežnoj stranici Knjižnice). Digitalizirana je monografija Zlatka Milića Tajne Grebengrada ili Posljednji grof od Zagorja : pripovijest iz hrvatske davnine i serijska publikacija Novomarofski Vjesnik (1980). Pod pretpostavkom da

¹⁰⁴ Digitalna građa zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. URL: <https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=main> (2019-08-27)

¹⁰⁵ Isto.

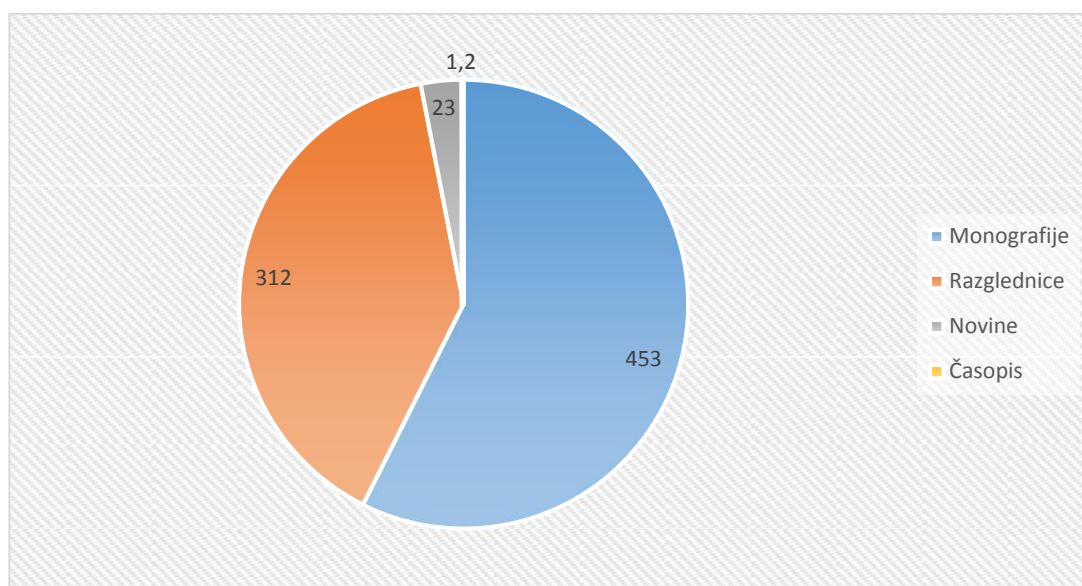
¹⁰⁶ Najčešće se radi o umjetnički oblikovanom listiću ili naljepnici koji se lijepe na unutarnju stranu prednjih korica knjige. Uz oznaku ex libris na listiću stoji ime vlasnika knjige ili knjižnice te razne likove obavijesti koje upućuju na zanimanje ili sklonosti vlasnika knjižnice (grb, portret, monogram, neki simbol, uzrečica)

¹⁰⁷ Digitalna zbirka Gradske knjižnice Vukovar. URL: <http://gkvu.hr/digitalna-zbirka/> (2019-08-27)

se radi o problemima sa preglednikom ili nekim drugim problemima tehničke prirode, građu trenutno nije moguće pregledati.¹⁰⁸

Gradska knjižnica i čitaonica "Metel Ožegović" Varaždin

Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović” digitalizirala je zavičajnu građu Warasdiniensia. Zbirci se može pristupiti putem poveznice koja je dostupna na mrežnoj stranici Knjižnice pod rubrikom Digitalizirana građa. Mrežna stranica zbirke je dobro organizirana, ali ju je još potrebno dopuniti informacijama, primjerice osnovim podacima o projektu (ta rubrika postoji, ali je prazna). Zbirci se pristupa putem knjižničkog programa Metelwin. Na raspolaganju je: 453 knjiga, 312 razglednica, 23 novine i 1 časopis. Građu je moguće zumirati, a dostupni su i metapodaci.¹⁰⁹

Grafikon 4. Vrste građe zastupljene u Warasdiniensia-ji

Koprivničko-križevačka županija

¹⁰⁸ Digitalizirana građa Gradske knjižnice i čitaonice Novi Marof URL: <http://193.198.9.207/liste/008n/> (2019-08-27)

¹⁰⁹ Warasdiniensia – zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović. URJ: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=main> (2019-08-27)

Gradska knjižnica Đurđevac

Digitalna arhiva đurđevačkih novina dostupna je na mrežnim stranicama Gradske knjižnica Đurđevac pod rubrikom Za korisnike. Digitalizirane su novine „Podravec“ (1991. – 1992.), novine „Đurđevački vjesnik“ (1952. – 1969.) i novine „Novi Podravec“ (1953.) Građa je vjerno digitalizirana i moguće ju je zumirati.¹¹⁰

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica

Digitalna zbirka „Koprivnička kulturna baština“ Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica sastoji se od projekta Fran Galović Online i ostale digitalizirane građe: knjiga, časopisa, razglednica i grafika. Moguće je pogledati i virtualnu izložbu Koprivnica i 1. svjetski rad. Zbirka sadrži dvije digitalizirane knjige, šest digitaliziranih časopisa, jednu razglednicu i dvije grafike.¹¹¹

Na stranici se u okviru projekta Fran Galović online može doznati više o ovom književniku, pregledati preko 2000 digitaliziranih stranica njegovih pjesama, drama, pripovijesti, članaka i kritika (1903.-1914.). Stranica je jednostavna za korištenje, građu je moguće pretražiti po pojmovima, a slikovni je sadržaj moguće zumirati.¹¹²

Gradska knjižnica “Franjo Marković” Križevci

Na mrežnoj stranici Gradske knjižnice „Franjo Marković” Križevci nalazi se zavičajna zbirka Crisiensia. Istaknuta zbirka unutar zavičajne zbirke je Hemeroteka koja se sastoji od novinskih članaka iz svih lokalnih novina koji se svojim sadržajem odnose na područje Križevaca i okolice. Radi se o probnoj verziji, pa se mogu pretraživati novinski članci od 2001 - 2008. Ponudne su i upute za pretraživanje Hemeroteke.

Digitalizirana je i dostupna zbirka razglednica kao i rukopisna knjiga *Scriptum pontificale* kodeks iz 1433. Pod rubrikom Ostala digitalizirana građa nalaze se rukopisi i rijetke knjige vezani za zavičaj, digitalizirana građa na stranicama "Digitalne knjižnice Metel" koja se odnosi na neke znamenite Križevčane te Časopis Povijesnog društva Križevci Criss.¹¹³

¹¹⁰ Digitalna arhiva đurđevačkih novina Gradske knjižnice Đurđevac. URL: <http://library.foi.hr/dj/upit.aspx> (2019-08-27)

¹¹¹ Fran Galović Online – Digitalizirana književna građa Frana Galovića. URL: <http://frangalovic.com/index.php> (2019-08-27)

¹¹² Isto.

¹¹³ Digitalizirana građa Gradske knjižnica “Franjo Marković” Križevci. URL: <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=1310> (2019-08-27)

Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica

22 godine Virovitičkog lista digitalizirane su i na raspolaganju čitateljima na mrežnim stranicama Gradske knjižnice i čitaonice u Virovitici. Točnije, na mrežnoj stranici Knjižnice pod rubrikom Projekti nalazi se podrubrika Digitalizacija Virovitičkog lista, čijim se otvaranjem dolazi do poveznice za digitalnu knjižnicu. Digitalizirani su brojevi od 1993. god. do 2014. god.¹¹⁴

Na stranici se nalaze osnovne informacije o projektu, a korisnik može dati i svoju ocijenu nakon korištenja ove digitalne zbirke. Pretraživanje na stranici je jednostavno. Odabere se godinu izdanja lista i potom se pretražuje po brojevima. Građa je vjerno digitalizirana, lako se čita, novine se mogu zumirati. Zbirci se pristupa putem knjižničkog programa Metelwin.¹¹⁵

Požeško-slavonska županija

Gradska knjižnica Pakrac

Digitalna povijest Pakraca je projekt koji sadrži najvrijedniju i najzanimljiviju digitaliziranu građu vezanu uz Pakrac. Digitaliziran je tako Pakrački vjesnik, točnije brojevi od 1971. do 1992. godine. Vjesnik je preteča današnjeg Pakračkog lista i sadrži vrijednu građu za proučavanje pakračke povijesti, društvenog, kulturnog, političkog i sportskog života ovog kraja. Digitalizirano je ukupno 236 jedinica građe. Digitalnu zbirku Digitalna povijest Pakraca čine još razne fotografije, razglednice, zbornici radova Povijesnog društva Pakrac, arhivka građa poput pozivnica, plakata itd.¹¹⁶

Gradska knjižnica i čitaonica Požega

Gradska knjižnica i čitaonica Požega započela je s digitalizacijom svoje Zavičajne zbirke "Possegana". Zbirci si može pristupiti preko mrežne stranice knjižnice kada se iz izbornika Sadržaj odabere Zavičajna zbirka „Possegana“. Može se zaključiti da je zbirka lako

¹¹⁴ Digitalizacija Vinkovačkog lista. URL: <http://library.foi.hr/vir/upit.aspx?B=130> (2019-08-28)

¹¹⁵ Isto.

¹¹⁶ Digitalna povijest Pakraca. URL: <http://digi-pakrac.com/> (2019-08-28)

uočljiva na mrežnoj stranici. Otvaranjem stranice nailazi se na osnovne informacije o zbirci, voditeljici zbirke, a ponuđeni su i kontakti.¹¹⁷

Zbirku elektroničkih izdanja raritetnih knjiga iz zavičajne zbirke Possegana čine: Ilirska slovnica, djelo Vjekoslava Babukića iz 1854., Iz mladih lieta Ivana Napoleona Špun- Strižića iz 1866. te djelo Požega Julije Kempf iz 1910. godine. Građa se može pretraživati po ključnim riječima i zimirati, sadrži metapodatke, ali ju se ne može pohraniti na računalo. Na raspolaganju korisnicima su i Naslovnice "divot" primjeraka iz Knjižnice Julija Kempfa te Uskrsne čestitke iz ostavštine Julija Kempfa.¹¹⁸

Brodsko-posavska županija

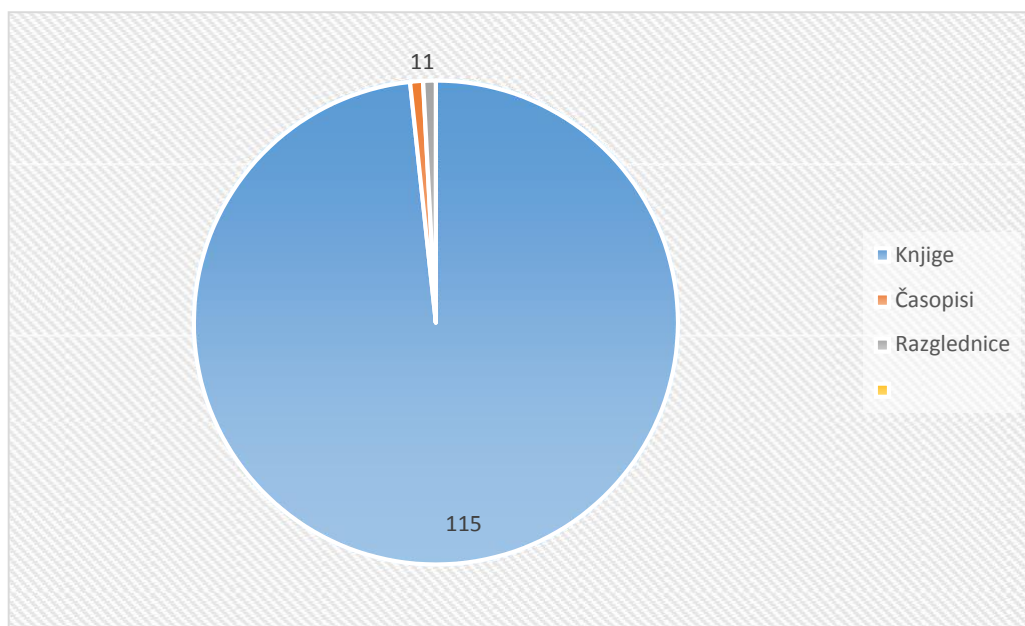
Gradska knjižnica Slavonski Brod

Gradska knjižnica Slavonski Brod započela je sa projektom digitalizacije građe iz njene zavičajne zbirke Brodensia. Digitalnoj zbirci je moguće pristupiti preko mrežne stranice Knjižnice. Sadrži digitalne verzije brojnih pisanih, slikovnih i ostalih izvornika i redovito se nadopunjuje. Stranica je pregledna i ugodna oku. Građa je svrstana u tri kategorije: knjige (115), časopise (1) i razglednice (1).¹¹⁹

¹¹⁷ Digitalizirana baština Zavičajne zbirke "Possegana" Gradske knjižnice i čitaonice Požega. URL: <https://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/>

¹¹⁸ Isto.

¹¹⁹ Digitalizirana zavičajna zbirka Brodensia. URL: <http://www.brodensia.hr/> (2019-08-28)

Grafikon 5. Vrste građe zastupljene u Brodzenski županiji

Karlovačka županija

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac

Digitaliziranoj karlovačkoj baštini pristupa se putem izbornika Digitalna knjižnica na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Ivan Goran Kovačić Karlovac.

Digitalizirana karlovačka baština koja uključuje Tri siela narodne čitaonice karlovačke (obrazovno – povjestna crta uz svjetlopisne slike na prvoj izložbi trojedne kraljevine izložena 1864.), Upisnu knjigu posjetilaca Ilirske čitaonice u Karlovcu i knjigu Hinka Krapeka "Grad Karlovac i njegova okolica. Dokumenti su vjerno digitalizirani, a pored svakog lista nalazi se kratki opis ili naslov.¹²⁰ Zbirka sadrži i Digitalizirani karlovački tisak koja obuhvaća članke iz časopisa Svjetlo o Domovinskom ratu i digitalizirani Karlovački tjednik od 1953.-2007.¹²¹

Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca

Gazophylacium je digitalna zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice Ivana Belostenca u Ozlju. Ime je dobila po najznačajnijem djelu Ivana Belostenca, dvojezičnom i

¹²⁰ Digitalizirana karlovačka baština. URL: <http://www.gkka.hr/digitalizirana-karlovačka-bastina/> (2019-08-28)

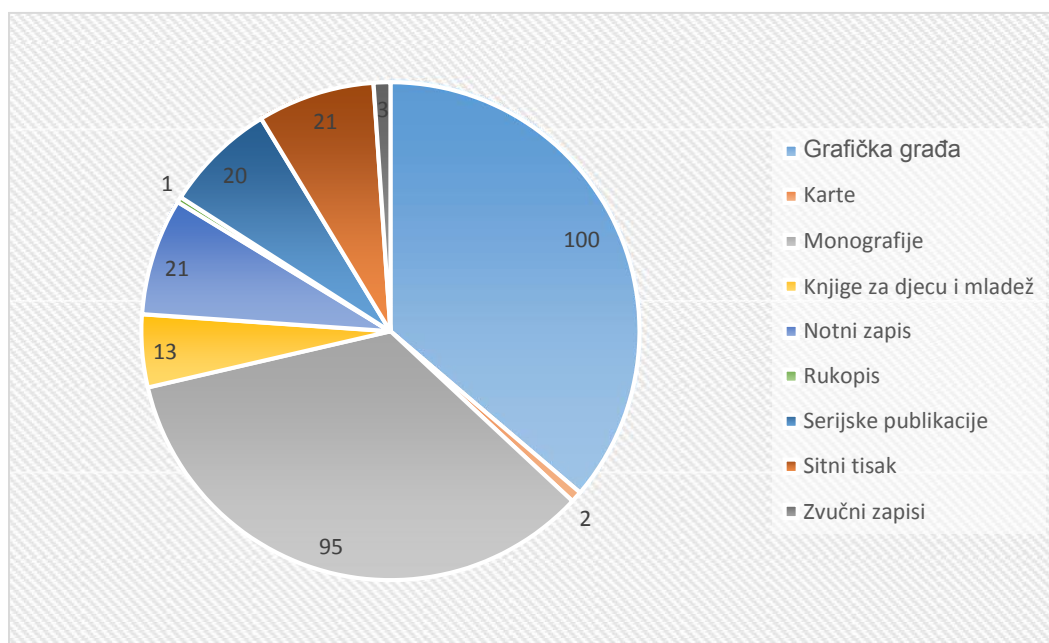
¹²¹ Digitalizirani karlovački tisak. URL: <http://www.gkka.hr/digitalizirani-karlovački-tisak/> (2019-08-28)

dvoknjižnom latinsko-hrvatskom rječniku, Belostenčevom životnom djelu na kojem je radio sve do smrti. Djelo je vjerno digitalizirano, a moguće ga je zumirati i pohraniti na računalo.¹²²

Knjižnice Grada Zagreba

Digitalizirana zagrebačka baština sadrži digitalne reprodukcije rijetke i značajne građe koja se čuva u zbirnama i odjelima knjižnice.

Stranica sadrži tri glavne rubrike: O projektu gdje se mogu pročitati osnovne informacije o projektu digitalizacije i digitalnim reprodukcijama, o tome kako pregledati i pretraživati zbirku itd. Slijedeća rubrika je Zbirka koja je podijeljena prema vrsti građe. Zbirku čini ukupno 276 dokumenata od čega: 100 jedinica grafičke građe, 2 karte, 95 knjiga, 13 knjiga za djecu i mladež, 21 notni zapis, 1 rukopis, 20 serijskih publikacija, 21 jedinica sitnog tiska, 3 zvučna natpisa.¹²³

Grafikon 6. Vrste digitalizirane građe u Knjižnicama Grada Zagreba

Na mrežnoj stranici stoji napomena o novom portalu "Digitalne zbirke" Knjižnica grada Zagreba koji ima drugu web adresu i sadrži svu do sada digitaliziranu građu, ali i digitalna izdanja Knjižnica grada Zagreba.¹²⁴ Nova stranica je pregledna, uredna i laka za

¹²² Gazophylacium – Digitalizirana građa Gradske knjižnica i čitaonice Ivana Belostenca. URL: <http://www.gkc-ivanabelostenca.hr/index.php/gazophylacium> (2019-08-28)

¹²³ Digitalizirana zagrebačka baština. URL: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (2019-08-28)

¹²⁴ Knjižnica grada Zagreba Digitalne zbirke URL: <https://digitalnezbirke.kgz.hr> (2019-08-28)

korištenje. Osim čitanja osnovnih informacija o autoru sa stranice je moguće preuzeti i pohraniti i ovo značajno djelo.

4.4. Rasprava i zaključak istraživanja

Provedenim istraživanjem je utvrđeno da su narodne knjižnice u Hrvatskoj prepoznale važnost digitalizacije svoje zavičajne građe. Time što su omogućile pristup digitalnoj zavičajnoj građi online, omogućile su brži i lakši pristup bez obzira na sjedište korisnika, trenutnu raspoloživost većeg broja jedinica građe i sl.

Projekti digitalizacija započeli su u svim većim narodnim knjižnicama u hrvatskim županijama. U Splitsko-dalmatinskoj županiji započeta su čak četiri projekta digitalizacije, dok su u Koprivničko-križevačkoj, Varaždinskoj i Primorsko-goranskoj županiji započeta po tri projekta digitalizacije. Postupak digitalizacije jedino nije započeo u Ličko-senjskoj i Međimurskoj županiji.

Najvećim se dijelom digitalnim zbirka može pristupiti putem mrežnih stranica narodnih knjižnica. Jedan dio knjižnica osim poveznica nudi i korisne informacije o samim projektima digitalizacije. Sama vidljivost digitalnih zbirki na mrežnim stranicama je većim dijelom zadovoljavajuća dok je u nekim slučajevima poželjno da se digitalna zbirka nešto bolje istakne u odnosu na druge usluge knjižnice. Na mrežnoj stranici Narodne knjižnice i čitaonice Vlado Gotovac Sisak ne nalazi se informacija o projektu digitalizacije tjednika Jedinstvo pa neupućenom korisniku postojanje projekta može i promaknuti. Ova knjižnica bi svakako svoj projekt digitalizacije trebala navesti na mrežnoj stranici. Također, veći dio knjižnica ima dizajnerski privlače i pregledne stranice dok bi jedan dio knjižnica trebao unaprijediti i modernizirati svoje stranice.

Narodne knjižnice u Hrvatskoj digitaliziraju raznovrsnu građu iz svojih zavičajnih zbirki. Najčešće su digitalizirane fotografije i razglednice, časopisi, monografije. Neke su knjižnice sa svojim projektima tek započele, pa u digitalnim knjižnicama imaju svega nekoliko jedinica digitalne građe, primjerice Gradska knjižnica Kaštela sa digitaliziranim "Pravilnikom društva hrvatske čitaonice u Novome kod Trogira" iz 1898.g.; Gradska knjižnica Ante Kovačića, Zaprešić čija zbirka za sada sadrži četiri digitalizirane razglednice; Gradska knjižnica „Slavko Kolar“ Čazma koja je digitalizirala dva dokumenta Pravila Čitaonice u Čazmi i sl. Pozitivno je, međutim, vidjeti i male korake prema digitalizaciji jer to upućuju na povećanu svijest o njevoj važnosti za očuvanje i promidžbu zavičajne zbirke. Veće regionalne knjižnice imaju najveći broj digitaliziranih jedinica i raznovrsniju građu.

5. ZAKLJUČAK

Ovaj rad prikazao je rezultate istraživanja dostupnosti i karakteristika digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj. Rad se sastoji od dva dijela. Prvi dio rada definira temeljne pojmove na kojima se temelji teoretski dio rada, a to su: zavičaj i zavičajnost, narodne knjižnice, zavičajne zbirke, digitalizacija. Istraživački dio rada predstavlja rezultate istraživanja, tj. analize i usporedbe svih dostupnih digitalnih zbirki u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj.

U uvodnom je dijelu rada utvrđeno da nove tehnologije pomažu ustanovama poput narodnih knjižnica da domenu svog djelovanja prošire na globalno informacijsko okruženje te razviju nove usluge komuniciranja sa korisnicima i da unaprijede svoje postojeće usluge. Tako danas na primjer, uz fotokopiranje i mikrofilmiranje, knjižnice skeniraju i digitaliziraju građu za korisnike. Što je još značajnije narodne se knjižnice kao integralni dio suvremenog društva, uključuju u razvoj digitalnih zbirki čime obavljaju svoju informacijsku, kulturnu i obrazovnu funkciju. Digitalizacijom postojeće građe i povećanjem građe izvorno nastale u digitalnom obliku te omogućavanjem online pristupa toj građi, knjižnice općenito pridonose povećanju opusa digitalnih izvora informacija dostupnih putem interneta.

Ovim radom htjelo se pobliže objasniti pojam i značaj zavičajnih zbirki. Pregledom literature utvrđeno je da su zavičajne zbirke neprocijenjiv izvor informacija jer omogućuju znanstveno istraživački rad i detaljno izučavanje povijesti, društvenog, kulturnog, političkog, ekonomskog života kao i razvoja i stvaralaštva nekog kraja. One su temelj izučavanja zavičajne povijesti.

Iako zavičajne zbirke svojim obujmom ne čine kvantitativno velik dio knjižnice, njihova sadržajna vrijednost je neizmjerena te je stoga zadaća svih hrvatskih narodnih knjižnica da izgrade i vode zavičajnu zbirku što je regulirano i Standardima za narodne knjižnice. Istraživanjem je utvrđeno da u Republici Hrvatskoj djeluje 210 narodnih knjižnica raspoređenih u 20 županija i Gradu Zagrebu kao 21. sjedištu. Provedenim istraživanjem je utvrđeno da su u hrvatskim narodnim knjižnicama ukupno 182 zavičajne zbirke što ukazuje na to da sve narodne knjižnice nemaju zavičajne zbirke kako je predviđeno Standardima. Županije u kojima sve narodne knjižnice imaju svoje zavičajne zbirke su: Primorsko-goranska, Istarska, Varaždinska, Dubrovačko-neretvanska županija, Koprivničko-križevačka i Virovitičko-podravska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Međimurska županija.

Uz očuvanje nacionalnog i lokalnog identiteta kroz zavičajnu zbirku, zadaća je narodnih knjižnica da u globaliziranom društvu očuvaju te osiguraju pristup informacijama odnosno građi zavičajne zbirke. Radom se željelo ukazati na značaj zavičajnih zbirki za društvo kao i njihovo približavanje korisnicima i olakšavanje pristupa kroz projekte digitalizacije. Naime, budući da se građa pohranjena u zavičajnim zbirkama može koristiti samo u prostoru knjižnice pokrenuti su brojni projekti digitalizacije analogne građe s krajnjim ciljem povećanja dostupnosti ovog sadržaja.

Za potrebe ovoga rada, pregledom relevantne literature izdvojene su definicije osnovnih pojmova iz ovoga područja, digitalne zbirke, digitalizacije i digitalne knjižnice, proučeno je koji su najčešći razlozi za digitalizaciju, koje se vrste građe mogu digitalizirati i koji su načini digitalizacije. Istaknuto je da su prednosti elektroničkih izvora brzina pristupa i mogućnosti pristupa bez obzira na sjedište korisnika, trenutna raspoloživost većeg broja jedinica građe, mogućnost daljeg prenošenja, zaštita analogne građe njenim smanjenim korištenjem i sl.

Digitalizacija zavičajnih zbirki u Hrvatskoj započela je u devedesetim godinama 20. stoljeća. Zbog nepostojanja strategije i financijskih okvira, projekti su tada bili fragmentirani i sadržavali su malu količinu digitalizirane građe. Danas je situacija ipak pozitivnija, donesene su Smjernice za odabir i pripremu građe za digitalizaciju, Upute o postupku digitalizacije, Formati datoteka za pohranu i korištenje, Preporuke za oblikovanje digitalne zbirke i Preporuke za praćenje kakvoće postupaka digitalizacije, a Strategijom kulturnog razvitka u 21. st. kao jedan od ciljeva postavljeno i donošenje nacionalnog plana digitalizacije knjižnične građe.

Projekti digitalizacija započeli su u svim većim narodnim knjižnicama u hrvatskim županijama. Provedenim istraživanjem online dostupnih digitalnih zavičajnih zbirki utvrđeno je da takvih projekata u Hrvatskoj za sada ima 35, a pronađene su informacije da su još dva projekta u nastajanju. Malen je to broj u odnosu na čak 182 izgrađene zavičajne zbirke koji bi se u budućnosti uz bolju financijsku i ostalu potporu narodnim knjižnicama, posebno onima u manjih sredina, trebao povećati. Iako je za sada broj digitalnih zavičajnih zbirki u Republici Hrvatskoj relativno malen, ako se gleda sa stajališta županija, rezultat je pozitivan. Naime, u gotovo svakoj županiji ostvaren je jedan ili više uspješnih projekata digitalizacije (izuzev Ličko-senjske i Međimurske županije). Posebno se ističe Splitsko-dalmatinska županija sa četiri digitalne zavičajne zbirke, potom Primorsko-goranska županija sa tri postojeće i jednom

digitalnom zavičajnom zbirkom u začetku, Vukovarsko-srijemska, Varaždinska i Koprivničko-križevačka županija sa po tri digitalne zavičajne zbirke itd.

Najvećim se dijelom digitalnim zbirka može pristupiti putem stranica narodnih knjižnica koje su uglavnom dobro organizirane i pregledne, a dio ih zahtjeva modernizaciju. Utvrđeno je da dio knjižnica osim poveznica nudi i informacije o samim projektima digitalizacije što se pokazalo izrazito korisnim. Sama vidljivost digitalnih zbirki na mrežnim stranicama je većim dijelom zadovoljavajuća dok je u nekim slučajevima poželjno da se digitalna zbirka nešto bolje istakne u odnosu na druge usluge knjižnice.

Za analizu korisničkih sučelja digitalnih zbirki, odabrane su tri funkcije korisničkih sučelja: preuzimanje, izoštravanje i pretraživanje po ključnim riječima. Utvrđeno je da se digitalne zbirke narodnih knjižnica razlikuju po funkcijama svojih digitalnih sučelja. Kod gotovo svih digitalnih zbirki je omogućeno izoštravanje koje je značajno za detaljnije proučavanje sadržaja ili uvećavanje manje jasnih dijelova teksta ili slike. Preuzimanje dokumenata je omogućeno samo kod 17 digitalnih zbirki, a također je korisno ukoliko korisnik želi dokument ili fotografiju isprintati. Pretraživanje po ključnim riječima se koristi radi bržeg pronalaska željene građe. Zaključuje se da je potrebno unaprijediti funkcije korisničkih sučelja digitalnih zbirki u Hrvatskoj.

Narodne knjižnice u Hrvatskoj digitaliziraju raznovrsnu građu iz svojih zavičajnih zbirki, a najčešće su digitalizirane fotografije i razglednice, časopisi, monografije. Neke su knjižnice sa svojim projektima tek započele, pa u digitalnim knjižnicama imaju svega nekoliko jedinica digitalne dok je uočeno da veće regionalne knjižnice imaju najveći broj digitaliziranih jedinica i raznovrsniju građu.

Istraživanje je pokazalo da narodne knjižnice u RH imaju dovoljno analogne građe da bi prezentirale zavičajnu povijest i da su uvidjele da digitalizacija tu građu čini vidljivom i dostupnom. Utvrđen je pozitivan trend koji ukazuje na to da se u gotovoj svakoj županiji nalazi barem jedna digitalna zavičajna zbirka, ali se može zaključiti da bi ukupan broj digitalnih zavičajnih na razini RH trebao biti puni veći. Rad može biti koristan za ukazivanje na značaj digitalnih zavičajnih zbirki.

6. POPIS LITERATURE

1. Belan-Simić, A., Vukasović-Rogač, S. Digitalizirana zagrebačka baština: Novi pristup zavičajnoj građi. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011. Str. 155.
2. Bežen, Ante. Zavičaj i zavičajnost u znanosti i obrazovanju. Školski vjesnik 54, 3-4(2005), str. 183-194.
3. Bišćan, F. Digitalizacija karlovačke kulturne baštine. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55 No. 2, (2012). URL:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156988 (2019-07-13), str 166.
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions A Digital Agenda for Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52010DC0245> (2020-01-06)
5. Europeana URL: <https://www.europeana.eu/portal/en> (2019-08-26)
6. Horvat, Aleksandra. Serving the Users of Cltural Institutions in the Digital Era: Questions to be Answered, Decisions to be Taken. URL:
http://libcmass.unibit.bg/files2013/01_Body.IPLIBCMASS2012TEXTBOOK.pdf
7. Horvat, Aleksandra; Živković, Danijela. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2009.
8. Hraste, M. Usporedba usluga digitalizacije građe na zahtjev u nacionalnim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 57 No. 4, (2014) URL:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=209971 (2019-07-13), str. 81.
9. IFLA/Unesco Manifest za narodne knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), str. 194.
10. Krpan-Smiljanec, Marina. Komunikacija zavičajnih sadržaja u digitalnoj sredini. (dok.dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015)
11. Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Priredila radna skupina Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Philipom Gillom. S engleskoga prevela Irena Kranjec. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003., str.

1. Citirano prema: Pejić, I. Narodne knjižnice: Potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje // Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, No. 3. (2009) URL:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94752 (2019-05-25)
12. Nacionalni plan digitalizacije kulturne baštine 2025. URL:
<https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=10350> (2020-02-15)
13. Pejić, I. Narodne knjižnice: Potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje // Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, No. 3. (2009) URL:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=94752 (2019-05-25)
14. Radić, Tihomir. Zavičajnost u svijetu globalizacije. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2013. str.
15. Reitz, Joan M. Online dictionary for library and information science, 2004. URL:
<http://vlado.fmf.uni-lj.si/pub/networks/dana/dic/odlis/odlis.pdf> (2019-06-05)
16. Seiter-Šverko, D. Digitalizacija kulturne baštine u Republici Hrvatskoj : od trenutne situacije prema nacionalnoj strategiji // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55 No. 2, (2012). URL https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156964 (2019-07-13), str. 1.
17. Stančić, H. Digitalizacija. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009.
18. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/1999_06_58_1071.html (2019-07-14)
19. Šapro-Ficović, M. Masovna digitalizacija knjiga : utjecaj na knjižnice // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 54 No. 1/2, (2011). URL:
https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=119708 (2019-07-13), str. 221.
20. Škrabo, N. I Vrana, R. Digitalne zbirke u narodnim knjižnicama u Hrvatskoj// Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60 No. 1, (2017). <https://hrcak.srce.hr/189114> (2019-06-01)
21. Šojat – Bikić, Maja. Baštinski pristup digitalizaciji povijesnih novina: od povijesnih novina do digitalne zbirke sadržaja. // Medijska istraživanja 12, 2 (2006). URL:
<http://hrcak.srce.hr/22984> (2019-07-13), str. 22.

22. Tošić Grlač, S. I Hebrang Grgić, I. Zavičajne zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011.
23. Tošić-Grlač, S. Uloga zavičajne zbirke u promociji lokalne zajednice. // Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu, Vol. 1 No. 1, (2010) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=83704 (2019-06-01)
24. UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice 1994.
http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm (2019-05-25)
25. Vrana, R. Knjižnice u 21. stoljeću: jamstvo kvalitete i podrška učenju u elektroničkom okruženju (2004). URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/29/clanci/2.html> (2019-07-14)
26. Vrana, R. Vidovi organizacije digitalizacije građe u knjižnicama visokoškolskih ustanova Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 55 No. 2 (2012) URL: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=156966 (2019-07-14),
27. Vukičević, D. O pojmu i izučavanju zavičaja. // 7. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj: Zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama, zbornik radova. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2011.
28. Vuković-Mottl, S. Zavičajna zbirka.// Upute za poslovanje narodnih knjižnica.// uredila Aleksandr
29. Vuković-Mottl, S.... [et al.] Preporuka za ustroj zavičajne zbirke u narodnim knjižnicama i drugim knjižnicama (ustanovama) koje prikupljaju knjižničnu zavičajnu građu. URL: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/Preporuke.pdf>
30. Zakon o knjižnicama. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html. Ispravak Zakona o knjižnicama. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1998_01_5_66.html. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o knjižnicama. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_10_104_2040.html (2019-07-14)
31. Zavičajna zbirka. // Hrvatska enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod «Miroslav Krleža», 1999-2009. sv.11. 2009. a Malnar, Zgb: Knjižnice grada Zagreba, 1996.

Mrežne stranice knjižnica:

32. Delmata – digitalizacijski projekt Gradske knjižnice Zadar. URL: <http://delmata.org/o-projektu> (2019-08-27)
33. Digitalizirana baština Gradske knjižnica Kaštela. URL: <https://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/> (2019-08-25)
34. Digitalizirana zavičajna zbirka Salonitana Gradske knjižnica Solin. URL: <http://www.knjiznicasolin.hr/index.php/nasa-izdanja/digitalna-zavicajna-zbirka-salonitana?start=5> <https://www.gkk.hr/digitalizirana-bastina/> (2019-08-25)
35. Digitalizirana baština Gradske knjižnice i čitaonice Hvar. URL: <http://library.foi.hr/knjige/knjiga.aspx?C=2013&broj=1> (2019-08-25)
36. Digitalizirana zaprešićka baština Gradske knjižnice Ante Kovačića, Zaprešić. URL: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/gradska-knjiznica-ante-kovacica-zapresic/zapresic-digitalno/digitalna-zbirka-zapresica/digitalizirana-zapresicka-bastina/42851> (2019-08-26)
37. Digitalizirana građa Gradske i sveučilišna knjižnica Osijek. URL: <https://www.gskos.unios.hr> (2019-08-27)
38. Digitalizirana književna baština R. F. Magjera Gradske knjižnice Osijek. URL: <http://magjer.gskos.hr/> (2019-08-27)
39. Digitalizirana Zavičajna zbirka Općinske narodna knjižnice Drenovci. URL: <https://www.knjiznica-drenovci.hr/digitalizirana-zavicajna-zbirka/> (2019-08-27)
40. Digitalizirana građa Gradske knjižnice i čitaonice Novi Marof URL: <http://193.198.9.207/liste/008n/> (2019-08-27)
41. Digitalizirani Krapinski vijesnik Gradske knjižnice Krapina. URL: <http://krapina.arhivpro.hr/?sitetext=93> (2019-08-26)
42. Digitalizirana građa Gradske knjižnica “Franjo Marković” Križevci. URL: <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=1310> (2019-08-27)
43. Digitalizacija Vinkovačkog lista. URL: <http://library.foi.hr/vir/upit.aspx?B=130> (2019-08-28)
44. Digitalizirana baština Zavičajne zbirke "Possegana" Gradske knjižnice i čitaonice Požega. URL: <https://www.gkpz.hr/digitalna-bastina/> (2019-08-28)

45. Digitalizirana zavičajna zbirka Brodensia. URL: <http://www.brodensia.hr/> (2019-08-28)
46. Digitalizirana karlovačka baština. URL: <http://www.gkka.hr/digitalizirana-karlovaacka-bastina/> (2019-08-28)
47. Digitalizirani karlovački tisak. URL: <http://www.gkka.hr/digitalizirani-karlovacki-tisak/> (2019-08-28)
48. Digitalna arhiva đurđevačkih novina Gradske knjižnice Đurđevac. URL: <http://library.foi.hr/dj/upit.aspx> (2019-08-27)
49. Digitalizirani rana zagrebačka baština. URL: <http://kgzdz.arhivpro.hr/> (2019-08-28)
50. Digitalna povijest Pakraca. URL: <http://digi-pakrac.com/> (2019-08-28)
51. Digitalne zbirke Gradske knjižnice Marka Marulića Split. URL: <http://gkmm.arhivx.net/> (2019-08-25)
52. Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Opatija. URL: <https://dk-opatija.locloudhosting.net> (2019-08-26)
53. Digitalna građa zbirke Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. URL: <https://library.foi.hr/zbirke/vinkovci/index.php?page=main> (2019-08-27)
54. Digitalna zbirka Gradske knjižnice Vukovar. URL: <http://gkvu.hr/digitalna-zbirka/> (2019-08-27)
55. Digitalna zbirka Gradske knjižnice Poreč. URL: <http://porec.arhivpro.hr/index.php> (2019-08-26)
56. Digitalna zbirka Gradske knjižnice Samobor. URL: <http://digital.arhivpro.hr/samobor/index.php> (2019-08-26)
57. Digitalne zbirke Dubrovačke knjižnice Dubrovnik. URL: <https://www.dkd.hr/znanstvena-knjiznica/zbirke/> (2019-08-26)
58. Digitalna baština Gradske knjižnice "Juraj Šižgorić" Šibenik. URL: <http://www.knjiznica-sibenik.hr/> (2019-08-26)
59. Digitalna knjižnica Narodne knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar. URL: <http://www.knjiznica-bjelovar.hr> (2019-08-26)
60. Fran Galović Online – Digitalizirana književna građa Frana Galovića. URL: <http://frangalovic.com/index.php> (2019-08-27)
61. Gazophylacium – Digitalizirana građa Gradske knjižnica i čitaonice Ivana Belostenca. URL: <http://www.gkc-ivanabelostenca.hr/index.php/gazophylacium> (2019-08-28)
62. Jedinstvo – digitalizirana baština Narodne knjižnice i čitaonice Vlado Gotovac Sisak. URL: <http://sisak.arhivpro.hr/index.php> (2019-08-25)

63. Knjižnica grada Zagreba Digitalne zbirke URL: <https://digitalnezbirke.kgz.hr> (2019-08-28)
64. Pikabit – digitalna zavičajna zbirka Gradske knjižnice Crikvenica. URL: <https://pikabit.locloudhosting.net> (2019-08-26)
65. Portal narodnih knjižnica u Republici. URL: <https://www.knjiznica.hr/digitalne-zbirke/info/2> (2019-08-25)
66. Portal matične djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj Preuzimanje statističkih podataka i pokazatelja uspješnosti. URL: <http://maticna.nsk.hr/statistika/preuzimanje/> (2019-09-10)
67. Pravila knjižnice – digitalna Zavičajna Zbirka Gradske knjižnice „Slavko Kolar“ Čazma. URL: https://www.gradska-knjiznica-cazma.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=508 (2019-08-26)
68. SVEVID Digitalna knjižnica Gradske knjižnice Rijeka. URL: <https://svevid.locloudhosting.net> (2019-08-25)
69. Virtualna zavičajna zbirka – ViZZ Gradske knjižnice i čitaonice Pula. URL: <http://vizz.gkc-pula.hr/hr/> (2019-08-26)
70. Warasdiniensia – zavičajna zbirka Gradske knjižnice i čitaonice „Metel Ožegović. URJ: <http://library.foi.hr/zbirke/varazdin/index.php?page=main> (2019-08-27)

Digital local history collections in public libraries in Croatia

Short summary and keywords

The aim of this paper is to investigate the digital local history collections in public libraries in Croatia, namely their availability and features. The introductory part of the paper defines local history collections and digitization as part of library activities. The second part of the paper presents the results of the analysis and comparison of digital local history collections in the Croatian public libraries. Content analysis and synthesis methods, inductive and deductive methods, and descriptive methods were used. The purpose of the paper is to investigate the representation of the local history collections in Croatian public libraries. It examines which public libraries in Croatia and to what extent have digitized their local history collections.

Keywords: Public Library, Local History Collection, Digitization